

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Katedra pedagogiky a psychologie

Ekologizace provozu mateřské školy

Bakalářská práce

Autor: Šárka Měšťanová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Lenka Smržová

Datum odevzdání: březen 2010

Poděkování

Děkuji za spolupráci, ochotu, vstřícnost a trpělivost vedoucí bakalářské práce Ing. Lence Smržové. Dále bych chtěla poděkovat kolektivu pedagogů ZŠ a MŠ Vepřová za příjemnou spolupráci a poskytnutí stěžejních materiálů pro zpracování bakalářské práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne

.....

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tématem Ekologizace provozu mateřské školy. Jejím obsahem je zpracování informací o dané problematice s přihlédnutím k reálné možnosti mateřských škol tyto uvedené prostředky využít, podpořené uvedenými již realizovanými projekty ekologizací provozů a dále potom zpracováním návrhu ekologizace provozu konkrétní mateřské školy s ohledem k lokalitě, ve které se nachází a jejím stávajícím stavem.

Annotation

In my diploma thesis I deal with the Ecologization of the nursery school working. The content of this thesis is the elaboration of information about this problem which takes account to the real possibilities of the nursery schools to use it. I mentioned some examples of realization and I also deal with the suggestion of the ecological working of the concrete nursery school with a view to the locality in which the nursery school is situated and it's actual situation.

Obsah

Úvod	8
1. TEORETICKÁ ČÁST	
1.1. Prostředí školy a jeho bližší využití	10
1.1.1. Čistící prostředky.....	10
1.1.2. Zpestření vnitřních prostor školy	10
1.1.3. Zpestření okolí školy a školní zahrady.....	11
1.1.4. Zdravá strava.....	11
1.2. Voda	14
1.2.1. Pitná voda.....	14
1.2.2. Užitková voda	15
1.2.3. Odpadní voda	16
1.2.4. Jak šetřit vodou	16
1.3. Energie	17
1.3.1. Energie využitelná ve školách	17
1.3.2. Obnovitelné zdroje energie	18
1.3.3. Jak neplýtvat s energií.....	20
1.4. Odpady	21
1.4.1. Druhy odpadů	21
1.4.2. Papírový odpad	22
1.4.3. Boodpad	22
1.4.4. Plastový odpad	23

1.4.5. Sklo a jeho využití.....	23
1.4.6. Komunální odpad	24
1.4.7. Jak nakládat s odpadem.....	24
2. PRAKTICKÁ ČÁST	
2.1. Charakteristika školního zařízení a ŠVP.....	26
2.1.1. Podmínky vzdělávání.....	26
2.1.2. Vzdělávací obsah ŠVP.....	31
2.1.3. Úprava koncepce rozvoje a řízení mateřské školy.....	32
2.2. Stávající stav v mateřské škole	33
2.2.1. Prostředí mateřské školy.....	33
2.2.2. Voda	33
2.2.3. Energie	34
2.2.4. Odpady a jejich zpracování	34
2.3. Návrh ekologizace provozu mateřské školy.....	35
2.3.1. Změny jednotlivých úseků a ekologizace mateřské školy.....	35
2.3.2. Časový plán ekologizace provozu mateřské školy	36
2.4. Úprava vzdělávací části školního vzdělávacího programu s ohledem na ekologizaci provozu mateřské školy	39
2.4.1. Dítě a jeho tělo.....	39
2.4.2. Dítě a jeho psychika	39
2.4.3. Dítě a ten druhý	40
2.4.4. Dítě a společnost.....	40

2.4.5. Dítě a svět.....	41
3. Příklady ekologických mateřských škol	42
4. Závěr	44
5. Seznam použité literatury	45
6. Příloha	47
6.1. Fotodokumentace	48
6.2. Školní vzdělávací program MŠ Vepřová	52

Úvod

Ekologie a ekologizace provozů je v dnešní době vysoce frekventovaný pojem. Pokud chceme udržet životní prostředí i pro nastupující generace alespoň ve stávajícím stavu, je nezbytné, aby si lidé dopady působení na své okolní prostředí uvědomili, již od útlého věku se aktivně zapojovali do ekologických aktivit (třídění odpadu, používání biopotravin atd.).

Bakalářská práce je členěna formálně na část teoretickou a část praktickou.

V části teoretické je shrnuta tematika prostředí školy, vody, energie a odpadů. Všechny z těchto jmenovaných částí jsou nedílnou součástí každého provozu, a to nejen ve školství. Každý den se setkáváme s těmito složkami, aniž bychom si uvědomovali, jak bychom ulehčili životnímu prostředí jejich šetrným využíváním. V této části jsou tedy zpracované poznatky o úpravách a modernizacích zařízení, šetrných prostředcích, praktické rady o nakládání s energií, odpady, vodou a jejich využití v provozu mateřské školy.

V části praktické jsem zpracovala plán ekologizace provozu mateřské školy s přihlédnutím k stávajícímu stavu a možnostem mateřské školy dle jednotlivých, v teoretické části stanovených, částí. Jako součást praktické části je i úprava školního vzdělávacího programu mateřské školy Vepřová, který zohledňuje ekologický provoz mateřské školy.

Součástí bakalářské práce je příloha (fotodokumentace a ŠVP MŠ Vepřová, na něž najdete odkazy v praktické části).

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1. Prostředí školy a jeho bližší využití

Ve škole se žáci, učitelé i ostatní zaměstnanci pohybují po celou pracovní dobu. Už jenom z tohoto důvodu by bylo vhodné svoji práci a čas trávit v příjemném, čistém a útulném prostředí. Neomezujeme se jen na vnitřní školní prostory, ale i na vnější prostor v okolí školy (školní zahrada, vycházkách do okolí). Pestrost tohoto prostředí, nabídka činností a možností využití prostor školy, přístup pracovníků a jejich ochota spolupracovat tak vytváří harmonii, která prostupuje každým dnem dětí v mateřské škole.

1.1.1. Čistící prostředky

Aby škola svojí činností nezatěžovala životní prostředí, je vhodné nahradit chemické čistící prostředky ekologickými, které jsou šetrné k životnímu prostředí a minimálně ho zatěžují. Čistícími prostředky myslíme: saponáty na mytí podlah, mýdla, desinfekce, prostředky proti prachu, prostředky na mytí nádobí a jiné. Finanční nákladnost těchto ekologických produktů je mnohdy stejná nebo pouze o pár desítek korun vyšší, než u běžně používaných agresivních čistících přípravků. „*Ekologické čistící prostředky jsou vyrobeny na rostlinné a minerální bázi, přísady a přídavné látky nesmějí být škodlivé pro životní prostředí a pro zdraví. Neobsahují tedy dráždivé chemické látky.*¹“ Navíc jsou i hypoalergenní, tedy nevyvolávají alergické reakce u citlivých jedinců.

1.1.2. Zpestření vnitřních prostor školy

Pestré, vyzdobené prostory školy pracemi dětí ukazují na zájem prezentovat se veřejnosti, především rodičům a příbuzným, ale i na zájem dětí starat se o prostředí, ve kterém tráví čas a snahu vytvořit si ho útulnějším. Pestrostí se rozumí množství a rozmanitost hraček, jejich dostupnost pro děti. Nabídky činností a kroužků, vybavení školy, školní výzdoba, květiny ve třídách i v ostatních prostorách. Světlá výmalba chodeb, nápaditá výmalba tříd, možnost zapojení dětí do celkového vzhledu tříd a realizace jejich návrhů, například barevné otisky rukou na zdech, výstavy dětských prací. Děti se rády zapojují do netradičních činností, jako je zalévání, přesazování, pozorování růstu květin a ostatních rostlin v prostorách školy, vyrábění

¹ TŮMA, Filip. www.tvujdum.cz/tipy-triky/nove-i-tradicni-ekologicke-cistici-prostredky.aspx [online]. 1999 [cit. 2009-12-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.tvujdum.cz/tipy-triky/nove-i-tradicni-ekologicke-cistici-prostredky.aspx>>.

předmětů z netradičních materiálů a pomoc personálu při výzdobě prostor. Pro prostory školy je vhodné využít přírodní materiály, které jsou dětem na dotyk příjemné, hřejivé a současně splňují požadavky na ekologické vybavení školy. Mezi tyto materiály můžeme jmenovat dřevěné hračky, podlahy z přírodních materiálů, potahové materiály (například povlečení příkrývek a polštářů) z bavlněných látek, batikované látky (jejich výrobu si mohou vyzkoušet i děti). Nové přírodní materiály jako je marmoleum, které nahrazuje klasické PVC povrchy, lze také využít jako izolaci stěn vnitřních prostor a je přírodního charakteru. V dnešní době již v mateřských školách převládá trend nábytku z dřevěného materiálu, který je nenáročný na povrchovou údržbu, je z přírodních zdrojů a zároveň finančně dostupný.

1.1.3. Zpestření okolí školy a školní zahrady

Okolí školy, především pak školní zahrada, by mělo splňovat určitá kritéria pro bezpečný pobyt dětí venku. V okolí školy by neměly být poházené odpadky, které patří do odpadkových košů či kontejnerů na tříděný odpad, prostředí, v němž se děti pohybují, by mělo být udržované. Sami děti se ochotně zapojují do úklidu venkovních prostor školy či výsadby nových rostlin, pokud pedagogové děti k této činnosti vhodně motivují a dokáží na ni i v dalších dnech navázat hrami, písničkami a dalšími činnostmi. K udržování zahrady i jejího okolí může přispět i výsadba nových rostlin. Pokud ráz okolní krajiny dovolí, je možné vysadit novou alej vedoucí ke škole, v opačném případě může být plot okolo školní zahrady nahrazen vrbovým proutím, které si děti přinesou z vycházky a které po zapíchnutí do země pustí kořeny, po nějakém čase se stane natolik silným, že nahradí stávající plot (viz příloha číslo 1). V prostoru školní zahrady je možné vytvořit zeleninové záhony, bylinkový koutek (viz příloha číslo 2), nebo nasázet rostliny do květináčů. *„Vypěstovat si vlastní ovoce či zeleninu není vůbec složité. Může přitom být celkem zábava a výsledky také nejsou k zahození. Tak si může dítě vypěstovat v květináči vlastní jahody nebo borůvky².”* Péčí o rostliny na školní zahradě, udržováním okolí školy v čistotě, děti získávají smysl pro pořádek a sami se naučí udržovat a neničit prostředí okolo sebe svojí bezohledností.

1.1.4. Zdravá strava

Zdravá strava plná vitamínů a živin je základním předpokladem pro zdravý vývin dětí. Ve školách a školních jídelnách musí být dodržována určitá pravidla, která jsou nařízena Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy. Každé jídlo musí být dětem podáváno v intervalech okolo tří hodin, nesmí být příliš kořeněné a musí splňovat nutriční nároky dětí, co

² ANONYMUS. www.ekolist.cz/kn-zdravi.shtml [online]. [2005] [cit. 2009-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekolist.cz/kn-zdravi.shtml>>.

se týče příjmu živin. Dítě by mělo mít po celý den dostatečný příjem tekutin, škola by měla zajistit dodržování pitného režimu, což jistě neznamená pít celý den přeslazené limonády či čaje. Strava by měla být vyvážená v odpovídajícím množství bílkovin, vlákniny, vitamínů, stopových prvků, vápníku a minerálů, tuků a cukrů a ostatních složek potravy. „*Neracionální strava má za následek slabý organismus, snadno podléhající nemocem a s nedostatečnou obranyschopností. Pomalé, těžkopádné myšlení. Rychle se dostavující únava a ochablost. Předčasná stárí se všemi svými nepříjemnými projevy*³.” Naproti tomu zdravá strava umožňuje dětskému organismu správný vývin a růst. Samozřejmostí je dodržování vhodných technologických postupů při úpravě jídla tak, aby bylo zabráněno smažení pokrmů na přepálených tucích a aby v případě tepelné úpravy zeleniny nedocházelo k úbytku obsažených vitamínů, tedy maximálně využít moderní technologie přípravy pokrmů tak, aby nedocházelo k znehodnocování jednotlivých surovin a v konečném výsledku i celého pokrmu. Do jídelníčku je také možné zařadit biopotraviny, jako je například bioovoce a biozelenina. Bohužel nákladnost takové stravy, ač šetrně vypěstované a nepoškozující svým pěstováním životní prostředí, je natolik odlišná od běžného ovoce a zeleniny, že je pouze na zřizovateli školy, zda uvolní finanční prostředky k jejich nákupu. O co vlastně biopotraviny jsou? „*Nejjednodušší vysvětlení pojmu biopotraviny přináší české Ministerstvo zemědělství. Podle něj mají biopotraviny tyto vlastnosti:*

- *biopotraviny jsou produktem ekologického zemědělství, ve kterém se hospodaří šetrným způsobem*
- *při jejich výrobě se nepoužívají pesticidy, umělá hnojiva a geneticky modifikované organismy*
- *zvířata se chovají s možností výběhu nebo pastvy, krmí se přirozenými krmivy bez stimulantů růstu a hormonálních přípravků*
- *při zpracování biopotravín nejsou použita umělá barviva, dochucovadla a další cizorodé látky*
- *každá biopotravina musí mít certifikovaný původ, který je přísně kontrolován*⁴”

³ ANONYMUS. Zdravá výživa a strava pro vaše tělo [online]. 2008 [cit. 2010-01-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.zdrava-strava.com/>>.

⁴ ANONYMUS. www.mebio.cz/osveta-bio-vyrobcich [online]. 1999 [cit. 2009-10-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.mebio.cz/osveta-bio-vyrobcich/>>.

Pokud potraviny, ovoce a zelenina splňují tato kritéria, lze je tedy označit za biopotraviny. Bohužel jejich finanční dostupnost bývá mnohdy nad limity školního rozpočtu, a tak i nadále, ač máme možnost takto pěstovat rostliny a chovat zvířata, jsou ve školách nabízeny dětem potraviny chemicky ošetřované. Možností, jak zkvalitnit stravování dětí je zavést do školních jídelen projekt Biopotraviny do škol, který dává praktické rady, jak zavádět zdravou bio stravu do školních jídelen, jak s tímto projektem začít, kde najít dodavatele biopotravín a další podrobné informace.

1.2. Voda

Voda je jedním z nejdůležitějších prvků na planetě Zemi, který udržuje rostliny a živočichy při životě. Činností člověka je do řek odváděno množství škodlivých látek, které ji znehodnocují a následně zapříčiňují vymírání některých druhů organismů a ztrátu jejich přirozeného prostředí. Díky stavbě přehrad, umělých toků řek na některých místech vody ubývá, a tak je pro rostliny i živočichy vzácná. Tuto vzácnost tak důležité tekutiny by si měl uvědomit i člověk a již od útlého věku se naučit s vodou hospodařit a vědět, jak s ní co nejefektivněji nakládat.

1.2.1. Pitná voda:

„Jako pitná voda se označuje zdravotně nezávadná voda, která ani při trvalém používání nezpůsobuje zdravotní poruchy nebo onemocnění přítomností mikroorganismů nebo látek ovlivňující akutním, chronickým nebo pozdním působením zdraví spotřebitele a jeho potomstva. Rovněž smyslově postižitelné vlastnosti vody nesmí bránit jejímu požívání⁵.“ Jak již samotný název napovídá, pitná voda je určena hlavně ke konzumaci. Bohužel ve většině případů není pitná voda používána k svému hlavnímu účelu. V mnohých případech se pitnou vodou zalévají rostliny a to i na školních zahradách v době sucha, vytírá se s ní podlaha, splachují se s ní toalety. Nikdo se nepozastavuje nad kapajícími vodovodními bateriemi u umyvadel, nad vodovodními potrubími v havarijním stavu. Mnozí lidé si neuvědomují, jak cenná tato tekutina je v odlehlých částech naší planety. Jak tedy s pitnou vodou správně a šetrně nakládat, abychom jí zbytečně neznehodnocovali a neplýtvali? Tato voda je určena především k pití v jakýchkoliv úpravách, i jako neupravená voda, a k vaření ve školní jídelně. Pokud je pitná voda zavedena i do tříd, je na zaměstnancích školy, aby začali děti upozorňovat na její nedostatek v jiných částech světa, na její hodnotu a vzácnost pro ostatní živočichy a aby se sami řídili podle daných pokynů a šli tak dětem příkladem. Děti by měli být poučeny o správném zacházení s vodovodními bateriemi, aby nedocházelo

⁵ Práce katedry biologie a ekologické výchovy Univerzity Karlovi v Praze-Pedf. *Enviromentální výchova na ZŠ a SŠ*. Praha:Uk v Praze PF, 2002. 160s. ISBN 80-7290-081-1.

k zbytečnému odtoku pitné vody do kanalizačního systému. Pokud budou stanovená pravidla ohledně zacházení s pitnou vodou dodržována, ušetříme tím nejen zdroje sladké vody, ale i s postupujícím časem finanční prostředky, které poté lze využít na jiné účely. Následující schéma je ukázkou, kolik kvalitní pitné vody a finančních prostředků je možné orientačně ušetřit, pokud budou odstraněny nedostatky při jejím užívání.

	<i>Litrů za den</i>	<i>m³ za rok</i>	<i>Kč za rok</i>
<i>Kapající kohoutek slabě</i>	<i>24</i>	<i>8,76</i>	<i>464</i>
<i>Kapající kohoutek silně</i>	<i>54</i>	<i>19?71</i>	<i>1045</i>
<i>Protékající splachovač na WC slabě</i>	<i>150-1000</i>	<i>54? 75- 365</i>	<i>2900- 19 350</i>
<i>Protékající splachovač na WC silně</i>	<i>1000-2000</i>	<i>356- 730</i>	<i>19 350 – 38 700⁶</i>

1.2.2. Užitková voda

Pitnou vodu v provozu školy lze v mnohých případech nahradit vodou užitkovou, která se čerpá z podzemních zdrojů, neobsahuje zdraví škodlivé látky, ale nesmí se používat ke konzumaci, k přípravě pokrmů a k mytí nádobí. Za užitkovou vodu lze označit vodu z podzemních i nadzemních zdrojů, do této kategorie můžeme zařadit také vodu dešťovou. Její využití je tedy v úklidu, kdy s ní lze vytírat omyvatelné plochy, pokud to technické zázemí umožní, dále při splachování toalet, lze s ní zalévat květiny i ostatní rostliny ve škole, popřípadě je vhodná jako pití pro zvířata. Je vhodná také pro praní prádla ve školních prádelnách, při koupání či sprchování dětí, při mytí rukou. Užitková voda se používá místo pitné vody do radiátorů sloužících k vytápění budov škol, popřípadě do systému alternativního ohřevu užitkové vody za účelem mytí rukou, kdy dochází k užití solární energie. Dalším způsobem je využití vody dešťové. Lze ji používat například na zalévání venkovních květin i ostatních rostlin. Nejjednodušší způsob schraňování a uchování dešťové vody je v plastových barelech, které jsou svojí horní

⁶ ŠUSTR, Zdeněk. *Wwww.velkedarkosro.cz/view.php?cisloclanku=2009030010* [online]. 2007 [cit. 2009-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.velkedarkosro.cz/view.php?cisloclanku=2009030010>>.

částí přímo napojené na okap (viz příloha číslo 3). V případě potřeby lze toto napojení odstranit a tak zamezit přetečení barelu. Tento zdroj užitkové vody lze využít po celou sezonu mimo zimy a jeho funkčnost se odvíjí od počasí.

1.2.3. Odpadní voda

„Odpadní voda, je voda, jejíž kvalita byla zhoršena lidskou činností. Jedná se buď o komunální odpadní vodu (vzniká každodenní lidskou činností, pochází z domácností, škol, úřadů, od živnostníků a podobně), či o průmyslovou odpadní vodu, která vzniká v průmyslových podnicích⁷.“ Taková voda musí být před vypuštěním vyčištěna v čistírně odpadních vod. Čistírna odpadních vod pracuje jako předčištění, dočištění odpadní vody poté probíhá v přirozeném prostředí, tedy ve vodních tocích. Vzhledem k ohleduplnosti vůči životnímu prostředí bychom se měli vyvarovat zbytečného vytváření odpadních vod svojí činností.

1.2.4. Jak šetřit vodou

- provádět pravidelné kontroly vodovodního potrubí
- nenechávat kapat a protékat vodovodní kohoutky
- nečistit si zuby při tekoucí vodě
- po umytí rukou ihned zavřít kohoutek
- nenechávat protékat splachovače na WC
- splachovat WC úsporně (možnost volby průtoku vody)
- nemýt nádobí pod tekoucí vodou
- k mytí nádobí využívat myčku
- rostliny zalévat užitkovou vodou ráno nebo večer (minimalizace výparu)
- využít užitkové vody v provozu školy místo vody pitné
- stanovit si jasná pravidla ohledně nakládání s vodou a dodržovat je
- dospělí jdou dětem příkladem
- průběžně vyhodnocovat spotřebu vody ve škole
- seznámit rodiče i veřejnost se systémem spotřeby vody ve škole

⁷ ANONYMUS. www.pvk.cz/odpadni-voda.html [online]. 1999 [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.pvk.cz/odpadni-voda.html>>.

1.3. Energie

Energie je jedním ze základních předpokladů k fungování lidské společnosti. Lze ji rozdělit podle druhů. Druhy energií: podle působící síly (mechanická energie, elektrická energie, magnetická energie, energie záření, energie vln a vnitřní energie), dále podle zdroje (sluneční, vodní, větrná, geotermální, energie mořských vln, parní, svalová a světelná energie).

1.3.1. Energie využitelná ve školách

➤ Elektrická energie

Elektrickou energii lze měnit na energii mechanickou, tepelnou i světelnou. V běžném provozu školy se s ní setkáváme na každém kroku. Ve školních kuchyních se na ní vaří, za její pomoci svítí světla ve třídách i na chodbách, používáme ji při hraní na elektrické klávesy. Mnohdy si neuvědomujeme, jak s touto energií zbytečně plýtváme. Necháváme rozsvícená světla ve třídách i na chodbách, nepoužíváme úsporné žárovky, necháváme zapnuté elektrospotřebiče v síti, i když je zrovna nepoužíváme. Úsporné elektrospotřebiče i úsporné žárovky, kontrola vypnutých světel při odchodu ze tříd, vypínání elektrospotřebičů ze sítě, když nejsou používány, modernizace elektronického vybavení prostor školy i spotřebičů představují cestu, jak efektivně neplýtvat elektrickou energií.

➤ Teplo

„Teplo (nesprávně užívaný termín tepelná energie) je část vnitřní energie, kterou systém vymění (tj. přijme nebo odevzdá) při styku s jiným systémem, aniž by přitom docházelo ke konání práce. Mluvíme o tepelné výměně. Teplo popisuje procesy, v nichž se odehrává spousta „mikrooperací“, tj. srážek jednotlivých částic, které přímo nemůžeme sledovat ani měřit. O práci mluvíme, když způsobenou změnu energie můžeme vyjádřit jako součin veličin, obvykle síly a posunutí, či tlaku a změny objemu, nebo konečně jako součin napětí, proudu a

času⁸.” Jak s takovou energií nakládat? Teplo je jedna z energií, která je náchylná ke ztrátám. Tepelným ztrátám zabráníme zaizolováním budov, správným rozmístěním nábytku po místnosti tak, aby nábytek nebyl v kontaktu s radiátory, výměnou dřevěných oken za okna plastová nebo za eurookna, která mají vyšší izolační vlastnosti. Ve třídách dbát na dodržování správné pokojové teploty a přiměřeně větrat. Dbát na zavírání dveří především u vstupu z venkovních prostor do prostor vnitřních, omezit tepelné ztráty zaizolováním potrubí vedoucí teplou vodu popřípadě páru. Takové změny lze docílit zaizolováním budovy mateřské školy, jako například v ZŠ a MŠ Naděje sídlící v Škarabelově ulici ve Frýdku.

1.3.2. Obnovitelné zdroje energie

➤ Obnovitelné zdroje energie

Jsou zdroje energie, které se nepřetržitě obnovují a jsou neomezeně k dispozici. Mezi tyto zdroje energie patří: sluneční energie, energie biomasy, energie větru a energie vody. Příkladem využití obnovitelných zdrojů energie je projekt Přírodní materiály a obnovitelné zdroje pro rozvoj pohraniční oblasti, který se zaměřil na rozvoj zelené energie na česko-slovenském pomezí. Do projektu se zapojili příhraniční obce Pitín, Šajdíkové Humence, obec Hostěnin a ZO ČSOP Veronica- Centrum Veronica Hostěnin (občanské sdružení). Cílem projektu je podporovat ohřev vody pomocí alternativních zdrojů energie, zateplení budovy mateřské školy (například slámou), osvěta studentů i veřejnosti.

➤ Sluneční energie

„Představuje v nějaké formě drtivou většinu energie, která se na Zemi nachází a využívá. Vzniká jadernými přeměnami v nitru Slunce. Vzhledem k tomu, že vyčerpání zásob vodíku na Slunci je očekáváno až v řádu miliard let, je tento zdroj energie označován jako obnovitelný⁹.” Přímé způsoby, jak sluneční energii

⁸ ANONYMUS. [www.cs.wikipedia.org/wiki/Teplo](http://cs.wikipedia.org/wiki/Teplo) [online]. 1999 [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Teplo>>.

⁹ ANONYMUS. [www.cs.wikipedia.org/wiki/Slune%C4%8Dn%C3%AD_energie](http://cs.wikipedia.org/wiki/Slune%C4%8Dn%C3%AD_energie) [online]. 1999 [cit. 2009-12-23]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Slune%C4%8Dn%C3%AD_energie>.

využít, jsou výroba elektrické energie, využití v zemědělství (skleníky), zpracování užitkové vody (ohřev, destilace), vytápění. Při provozu školy lze sluneční energii využít pasivně dodávkami této energie sítí do školy, nebo aktivně vybudováním systému solárního ohřevu vody, nainstalováním solárních panelů na střechu školy (může sloužit sezónně k ohřevu vody nebo k výrobě elektrické energie), zkonstruováním skleníku či fóliovníku na školní zahradě. Sluneční elektrárna a její vznik je plánován například na mateřské škole v Chrastavě.

➤ Tepelná čerpadla

Představují jeden ze způsobů naprosto bezodpadového zdroje tepla k vytápění prostor školy a k ohřevu vody nebo k vytápění prostor školy. „V zemi, vodě i ve vzduchu je obsaženo nesmírné množství tepla. Jeho nízká teplotní hladina však neumožňuje přímé energetické využití. Tepelná čerpadla jsou zařízení, která umožňují odnímat teplo okolnímu prostředí, převádět je na vyšší teplotní hladinu¹⁰.“ Nezatěžují životní prostředí a využívají pouze okolní dostupné a obnovitelné zdroje energie. Tepelná čerpadla využívá při svém provozu ZŠ a MŠ Borotín, jejich provoz byl zahájen v roce 2006, kdy toto zařízení funguje sezónně a jako doplněk slouží k tepelným čerpadlům 2 elektrokotle.

➤ Biomasa

„Je biologicky rozložitelná část výrobků, odpadů a zbytků ze zemědělství (včetně rostlinných a živočišných látek), lesnictví a souvisejících průmyslových odvětví, a rovněž biologicky rozložitelná část průmyslového a komunálního odpadu¹¹.“ Biomasa se dělí na odpadní biomasu (odpady ze živočišné výroby, lesní odpady, komunální organické odpady, organické odpady z průmyslové výroby, rostlinné odpady ze zemědělské výroby), biomasu záměrně produkovanou (dřeviny, travní porosty, olejnaté rostliny). Biomasa používaná pro provoz školy slouží jako biopalivo, které dále umožňuje ohřevu vody a vytápění místností. Kotle

¹⁰ ANONYMUS. www.alternativni-zdroje.cz/tepelna-cerpadla-otec.htm [online]. 1999 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.alternativni-zdroje.cz/tepelna-cerpadla-otec.htm>>.

¹¹ ANONYMUS. www.czrea.org/cs/druhy-oze/biomasa [online]. 1999 [cit. 2009-12-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.czrea.org/cs/druhy-oze/biomasa>>.

na vytápění biomasou disponuje například Mateřská škola v obci Klučenice, kde se jako paliva využívá dřevní štěpky a v provozu je od roku 2001.

1.3.3 Jak neplýtvat energií

- zateplení budovy (vnější a vnitřní)
- izolování podlah
- izolování stropů a střechy
- zaizolování horkovodního potrubí
- výměna oken
- repase oken (oprava poruch, kování, instalace těsnění)
- používání úsporných žárovek
- používání moderních elektrospotřebičů
- využívání obnovitelných zdrojů energie
- stanovit si pravidla ohledně užívání energie a dodržovat je
- jít dětem příkladem svojí činností
- správně větrat místnosti
- zhasínat světla při odchodu z místnosti
- vypínat nepoužívané elektrospotřebiče ze sítě

1.4. Odpady

Odpady jsou součástí každodenního života nejen v mateřské škole. Člověk odpady vytváří svojí činností po celý svůj život. Už jenom z tohoto důvodu je důležité již od útlého věku vštěpovat dětem ohleduplnost k životnímu prostředí a návyky spojené se správným a aktivním přístupem k třídění odpadu tak, aby byly děti i v pozdějším věku aktivní v této oblasti.

1.4.1. Druhy odpadu

- Papír
 - Starý papír, sešity
 - Kartonové krabice
 - Noviny
- Plasty
 - Pet lahve
 - Obaly
- Sklo
 - Tabulové sklo
 - Skleněné láhve
 - Kuchyňské sklo
- Bioodpad
 - Odřezky z plodin
 - Zelený odpad
- Průmyslový odpad
 - Odpad z průmyslové výroby
- Radioaktivní odpad
 - Vyhořelé palivo jaderných elektráren
- Ostatní skupiny odpadu
 - Léčiva, oleje
 - Guma a tetra pack

1.4.2. Papírový odpad

Papírový odpad se třídí do kontejnerů označených modrou barvou. Po dotřídění tohoto papíru dochází k slisování. Takto zpracovaný papír slouží k výrobě nového papíru. Při jeho opětovné výrobě se dává do směsi na výrobu papíru, stejně jako při prvotní výrobě ze dřeva. Takto recyklovaný papír je použit na výrobu toaletního papíru, kartonových krabic, obalů na vejčíka, sešitů, novinového papíru. Papír lze recyklovat 5-6 krát. Ve školách je papír používán každý den. Jak tedy papírem šetřit? Při výtvarných činnostech zamezovat zbytečným prostřihům v papíru, nevyhazovat do odpadků ještě použitelné zbytky papíru, papír vyhazovat do označených odpadkových košů na papírový odpad, využívat zbytků papíru při tvořivých činnostech, organizovat sběr papírového odpadu a jeho svoz do sběrného dvora, vyzkoušet si vlastní výrobu ručního papíru ze zbytků vyprodukovaných školou.

1.4.3. Boodpad

„V České republice se každoročně ukládá na skládky 2,5 milionu tun směsných komunálních odpadů, z toho přibližně 40 % tvoří biologicky rozložitelný odpad. Přitom snížení množství bioodpadu ukládaného na skládky stanovuje zákon (podle Plánu odpadového hospodářství ČR musí být množství bioodpadu do roku 2020 sníženo o 65% oproti stavu z roku 1995). Jedním z důvodů, proč bioodpady nenechávat na skládkách, jsou emise skleníkových plynů (zejména metanu) a výluhy organických kyselin vznikající hnitím bioodpadu bez přístupu vzduchu¹².“ Bioodpad ve školách má podobu posekané trávy ze školní zahrady, pořezaných větví ze stromů okolo školy, slupek z ovoce a zeleniny, popadaného listí ze stromů a mnoho dalších věcí. Obce často organizují svoz podobných odpadů hromadně, škola může využít svého vlastního prostoru k vybudování kompostéru (viz příloha číslo 4), do kterého budou ukládány odřezky ovoce a zeleniny ze školní kuchyně, posekaná tráva i popadané listí, následné proložení zeminou a další vrstvení stejným způsobem zajistí průběžný rozklad bioodpadu a jeho další využití v podobě hnojiva pro venkovní i vnitřní rostliny vysázené v areálu školy.

¹² ANONYMUS. www.ekodomov.cz/index.php?id=proc_oddelovat_biodpad [online]. 1999 [cit. 2010-01-12]. Dostupný z WWW: <http://www.ekodomov.cz/index.php?id=proc_oddelovat_biodpad>.

Využití a zpracování bioodpadu ve školách je zároveň finančně nenáročné a pro personál i děti velmi přínosné.

1.4.4. Plastový odpad

Plastový odpad třídíme do kontejnerů označených žlutou barvou. Plastový odpad je svážen do linek, které slouží k dotřídění. V nich je odpad tříděn na jednotlivé druhy plastu podle možnosti dalšího zpracování. Poté se tyto druhy plastů lisují do balíků a odváží se ke zpracování na recyklační linky. Ve školách je možné plastový odpad, zejména petlahve, používat při tvořivých činnostech s dětmi (pohybové chvilky a cvičení s plastovými lahvemi, výtvarné a pracovní činnosti s plastem, tvorba vánočních ozdob z plastového odpadu, tvorba venkovních ozdob a jejich stylizace do přírodnin atd.). Škola může organizovat sběr drobného plastového odpadu (uzávěrů od plastových lahví), vyhodnocovat tento sběr a následně vyhlašovat vítěze sběru. S plasty se setkáváme každý den, je tedy důležité naučit se v co nejmladším věku tento nejdéle se rozkládající odpad používat šetrně, správně ho třídít a umět ho i dále zpracovat tak, aby nedocházelo k neúměrnému zatěžování životního prostředí nadměrnou produkcí tohoto druhu odpadu.

1.4.5. Sklo a jeho využití

Sklo třídíme do kontejnerů zelené barvy, nebo v případě skla bílého do kontejneru barvy bílé. *„Recyklace skleněných obalů je pokládána za jeden z úspěchů moderní ekologické ekonomie. Ne všechny obalové materiály mají totiž takovou vlastnost jako sklo, že je lze stoprocentně recyklovat bez újmy na kvalitě výsledného produktu. To znamená, že ze skleněných lahví a konzervových sklenic i po nesčetném opakovaném vstupu do výroby jako druhotné suroviny lze vyrábět znovu láhve a sklenice se stejnými užitkovými vlastnostmi, včetně zdravotní nezávadnosti¹³.“* Využití skla ve škole je bezpečnostních důvodů minimální. Děti se mohou setkat se sklem, které by už jinak nebylo možné využít nejčastěji při individuálních činnostech nebo při činnostech výtvarného směru v malých skupinkách pod vedením pedagogů (například malba na

¹³ ANONYMUS. www.sako.cz/separace/sklo/ [online]. [2005] [cit. 2010-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.sako.cz/separace/sklo/>>.

sklo, tvorba skleněného šperku) nebo při předávání informací o správném třídění odpadu.

1.4.6. Komunální odpad

„Jedná se o směsný tuhý odpad vznikající v oblasti bydlení, občanské a technické vybavenosti, služeb, sídelní zeleně, rekreace, dopravy apod. Za podstatnou část tohoto odpadu, lze považovat veškerý odpad vznikající na území měst a obcí, podléhající pravidelnému organizovanému svozu¹⁴.“ Jako komunální odpad označujeme domovní odpad, objemový odpad, obalový odpad, směsný odpad a odpad z obce podobný odpadu domovnímu. Ve škole tento odpad vzniká každodenní činností. Zaměstnanci školy i děti by měli vědět, jak s tímto odpadem nakládat, tedy do jakého kontejneru se vyhazuje.

1.4.7. Jak nakládat s odpadem

- zbytečně odpad nevytvářet
- třídít odpad do správných kontejnerů
- formou her zapojit do třídění i děti a jejich rodiče
- jít dětem příkladem
- aktivně se zapojovat do třídění
- využít možností vlastního zpracování některých druhů odpadu (kompostér)
- aktivně se zajímat o další možnosti třídění a zpracování odpadu
- naučit děti třídít odpad již v předškolním věku
- umístit koše na tříděný odpad po areálu školy (viz příloha číslo 5)
- využít možnosti tvořivého zpracování odpadových materiálů společně s dětmi i jejich rodiči (viz příloha číslo 6)

¹⁴ ALTMANN, Vlastimil. *Www.etext.czu.cz/img/skripta/64/tf_41-1.pdf* [online]. [2005] [cit. 2010-01-12]. Dostupný z WWW: <http://www.etext.czu.cz/img/skripta/64/tf_41-1.pdf>.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1. Charakteristika školského zařízení a ŠVP

➤ Obecná charakteristika mateřské školy

Mateřská škola Vepřová je jednotřídní mateřskou školou sídlící ve stejné obci. Je umístěna v prvním patře patrové budovy, kde sídlí také základní pětiletá škola, pod jejíž vedení spadá i škola mateřská. Historie této školy sahá již do roku 1784, kdy byla založena. Škola byla na osm let zavřena z důvodu nenaplnění kapacity zapsaných žáků. Od roku 1994 až do současnosti opět funguje a v roce 2003 se stala příspěvkovou organizací. Jejím zřizovatelem je obec Vepřová. Základní škola je dvoutřídní s prvním až pátým ročníkem, mateřská škola je jednotřídní a součástí školy je také školní jídelna. Kapacita mateřské školy je 28 dětí.

2.1.1. Podmínky vzdělávání

➤ Věcné podmínky předškolního vzdělávání:

Mateřská škola má dostatečně velké prostory. Děti mají k dispozici denní místnost s hernou, samostatnou ložnici určenou pro odpolední odpočinek dětí, prostornou šatnu a zdravotně hygienické zařízení. V případě nepřízně počasí je možné využít školní tělocvičnu, která je umístěna ve stejné budově jako škola. V denní místnosti je prostor jak pro skupinové aktivity, tak pro individuální hry dětí. Pro individuální hry dětí je možné využít i samostatnou ložnici tak, aby měly děti dostatek soukromí. Nábytek v mateřské škole je starší, nicméně zdravotně nezávadný a vyhovující požadavkům a potřebám dětí. Vybavení třídy hračkami a pomůckami odpovídá počtu dětí ve třídě a je pedagogy i dětmi plně využíváno. Vybavení mateřské školy je postupně obnovováno a doplňováno. Hračky, pomůcky, náčiní a jiné vybavení je umístěno tak, aby je děti viděly a mohly si je sami vzít a ukládat na své místo bez větších obtíží. Děti se podílí svými výtvary na výzdobě třídy, prostoru mateřské školy i školní budovy. Na budovu školy navazuje školní zahrada, která je vybavena skluzavkou, pískovištěm, dřevěným vláčkem. V prostoru školní zahrady jsou vzrostlé stromy

a dostatek místa pro individuální i skupinové aktivity dětí. Veškeré vybavení školy i její prostory splňují platné hygienické a bezpečnostní normy.

➤ Životospráva

Dětem je poskytována plnohodnotná a vyvážená strava upravená zdravými technologiemi přípravy pokrmů, jsou dodržovány vhodné intervaly při podávání jednotlivých denních jídel. Děti mají celý den volný přístup k pití jak ve třídě, tak i na školní zahradě. Děti nejsou nuceny do jídla. Škola i personál zajišťuje pravidelný denní rytmus a řád, který je flexibilní, a tak se dá snadno přizpůsobit aktuálním podmínkám. Děti jsou pravidelně a dostatečně dlouho venku, kde mají dostatek volného pobytu a prostoru k hrám, venkovní pobyt je přizpůsobován aktuálnímu stavu ovzduší. Děti mají dostatek pohybu i v prostorách mateřské školy. Jsou respektovány individuální potřeby dětí (spánek, potřeba aktivity, odpočinek). Děti nejsou nuceny do spánku na lůžku, je jim nabídnuta klidová aktivita. Zaměstnanci jdou dětem příkladem a sami se chovají dle zásad zdravého životního stylu a poskytují dětem přirozený kladný vzor.

➤ Psychosociální podmínky

Děti i dospělí mají ve škole pocit bezpečí a jistoty. Nově příchozí děti mají možnost se postupně adaptovat na pobyt ve škole. Pedagogové respektují potřeby dětí a napomáhají k jejich naplňování. Děti nejsou přetěžované. Všechny děti mají rovnocenné postavení, žádné není upřednostňováno ani znevýhodňováno. Volnost a svoboda dětí je vyvážená a omezená pravidly soužití ve škole a dodržování řádu. Děti mají jasná pravidla soužití s ostatními ve škole, dostává se jim jasných a srozumitelných pokynů a informací. Způsob jakým jsou děti vedeny je podporuje v jejich vývoji, vytváří přátelské vztahy ve třídě, děti jsou podporovány vstřícným a empatickým přístupem pedagogů. Děti mají možnost se aktivně účastnit na chodu třídy a jejího dne, je jim dávám dostatečný prostor pro samostatnou tvorbu a rozhodování, s nímž se v náplni dne počítá. Vzdělávací nabídka odpovídá věkovému složení třídy, jednotlivé aktivity a činnosti jsou přizpůsobovány individuálním možnostem a schopnostem dětí. Pedagogové se vyhýbají negativním slovním komentářům, oceňuje samostatnou aktivitu dětí a jejich snahu se samostatně projevat.

Samostatné projevy dítěte pedagog dostatečně pozitivně oceňuje a uznává. Ve vztazích mezi dospělými a dětmi se projevuje důvěra, tolerance a ohleduplnost. Všichni se k sobě chovají zdvořile, vzájemně si pomáhají a podporují se. Dospělí se chovají autenticky. Pedagogové analyzují vztahy ve třídě a kladně je ovlivňují prosociálním směrem.

➤ Organizace

Denní řád školy je pružný, proto je možné jej přizpůsobovat individuálním možnostem dětí, jejich aktuálním potřebám a možnostem. Děti mají denně dostatek zdravotně-pohybových aktivit řízených pedagogy. Pedagogové se po celou dobu plně věnují dětem, jejich vzdělávání a potřebám. Děti ve škole, třídě, kolektivu, nacházejí jistotu, bezpečí a soukromí. Ve škole je dětem umožňována postupná adaptace na režim dne. Poměr spontánních a řízených aktivit v programu dne je vyvážený s dostatkem individuálních aktivit dětí. Děti mají dostatek prostoru i času pro realizaci vlastních individuálních i skupinových her a činností, mohou v těchto činnostech později i pokračovat a nadále je rozvíjet. Aktivity ve třídě jsou zaměřeny na aktivizaci dětí a experimentování. Napomáhají, aby se děti zapojovaly do organizace dne, aktivit ve třídě, aby všechny děti pracovaly svým tempem. Činnosti jsou individuální, skupinové i frontální, děti mají možnost se zapojovat do těchto činností a spolupracovat. Dětem je poskytováno osobní soukromí, ve třídě je množství klidných zákoutí, kam se děti mohou uchýlit v případě potřeby i místo společných aktivit. Na osobní soukromí dětí je dbáno i v případě osobní hygieny. Plánování aktivit dětí vychází z jejich momentálních potřeb a jejich zájmů. Činnosti nabízené dětem vyhovují jejich individuálním možnostem, zájmu a potřebám. Pro realizaci činností jsou používány vhodné a zdravotně nezávadné pomůcky a vytváří se vhodné podmínky. Pomůcky jsou připravovány včas, bez spěchu a stresu. Není překračován stanovený počet dětí ve třídě. Děti nacházejí u zaměstnanců školy jistotu, bezpečí a pochopení. Všichni zaměstnanci školy dodržují pravidla slušného chování.

➤ Řízení mateřské školy

Každý pracovník školy má jasně vymezené pravomoci, povinnosti a úkoly, každý pracovník je naplňuje. Škola má vytvořen funkční informační systém (schůze,

informace na nástěnkách, pedagogické porady, provozní porady, informační schůzky, rodičovské sdružení). Při vedení pracovníků vytváří ředitel školy ovzduší vzájemné důvěry, stejně jako vedoucí učitelka mateřské školy se svými přímými podřízenými. Ředitel školy aktivně zapojuje své podřízené spolupracovníky do řízení školy, ponechává jim dostatek přiměřených pravomocí a zodpovědnost. Současně respektuje jejich názor a bere ho v úvahu. Podporuje tým spolupracovníků a kladně je motivuje k samostatnému rozhodování. Ředitel školy a vedoucí učitelky mateřské školy pravidelně vyhodnocují práci podřízených pracovníků, pozitivně je motivují a podporují jejich vzájemnou spolupráci. Pedagogický sbor je tým, spolupracuje a zve k spolupráci i rodiče, obec a veřejnost. Plánování pedagogické práce vychází ze zkušeností pedagogů, využívá zpětné vazby získané od dětí, rodičů i evaluace. Školní vzdělávací program vypracovává vedoucí učitelka mateřské školy společně se svojí kolegyní. Evaluaci provádí vedoucí pracovníci (ředitel školy a vedoucí pracovnice mateřské školy), po vyhodnocení evaluace výsledky slouží k vyvozování závěrů pro další práci. Mateřská škola spolupracuje se svým zřizovatelem i s dalšími orgány státní správy a samosprávy, úzce spolupracuje se základní školou v obci i s odborníky poskytujícími pomoc při řešení při individuálních výchovných a vzdělávacích problémech dětí. Pedagogové mateřské školy na požádání rodičů poskytují odborné informace i literaturu týkající se výchovy a vzděláváním předškolních dětí.

➤ Personální a pedagogické zajištění

V mateřské škole pracují dvě učitelky, z toho je jedna vedoucí učitelkou mateřské školy a přímo spolupracuje s ředitelem základní školy, pod jehož vedení mateřská škola spadá. O úklid a provoz mateřské školy se stará ještě paní školnice, která v případě potřeby pomáhá pedagogickým pracovníkům s dětmi při převlékání v šatně, při čištění zubů v koupelně atd. Všichni pedagogičtí pracovníci mateřské školy mají předepsané vzdělání a odbornou kvalifikaci k výkonu práce v mateřské škole. Pracovnice mateřské školy pracují podle jasně vymezených a společně vytvořených pravidel práce. Pedagožky se sebevzdělávají, sledují nejnovější trendy ve výchově předškolních dětí, účastní se aktivně na svém dalším sebevzdělávání. Služby pedagožek jsou zajištěny tak,

aby byla poskytována dětem dostatečná pedagogická péče. Specializované služby, ke kterým nemají pedagožky dostatečné odborné vzdělání, jsou zajišťovány ve spolupráci s odborníky.

➤ Spoluúčast rodičů

Pedagogové a rodiče dětí navzájem spolupracují, navzájem se respektují a panuje mezi nimi vzájemná důvěra. Obě strany spolupracují na bázi partnerství, kdy rodiče respektují přání a nápady pedagogů a pedagogové respektují přání a nápady rodičů. Pedagogové sledují individuální potřeby dětí a jejich rodin, vycházejí jim vstříc a s porozuměním. Rodiče mají možnost podílet se na chodu a organizaci mateřské školy, kdy přináší nápady a návrhy na akce a programy pro děti, pomáhají při jejich organizaci a podporují děti i pedagogy. Rodiče dětí jsou pravidelně informováni o dění v mateřské škole ústně i písemně v podobě informací na nástěnkách. Zde jsou vystavené práce dětí a hry, které děti hrají, básně a písně, které se děti učí. Rodiče mohou nahlédnout do třídy a jejího chodu. Pedagogové pravidelně informují rodiče o pokrocích jejich dítěte a o jeho potřebách. V případě potřeby doporučí rodičům návštěvu specializovaného odborníka, například logopeda, nebo ochotně poradí a poskytnou informace o výchově dítěte, o přípravě dítěte do první třídy základní školy, o požadavcích na dítě před vstupem do základního vzdělávání. Každý pedagog i jiný zaměstnanec školy chrání soukromí rodiny a dětí, zachovávají mlčenlivost ohledně soukromých záležitostí jednotlivých rodin a s těmito informacemi nakládají diskrétně. K informacím o rodinách přistupují zodpovědně a ohleduplně, vyvarují se nepotřebných a nevyžádaných rad týkajících se výchovy dětí, nezasahují do soukromí rodiny a nenarušují její život. Pedagogové respektují domácí výchovu rodičů dětí a spolupracují s nimi.

➤ Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami se řídí RVP PV.

➤ Vzdělávání dětí mimořádně nadaných

Vzdělávání dětí mimořádně nadaných se řídí požadavky RVP PV a individuálními potřebami dětí, jejich rodičů a možnostmi ŠVP.

➤ Autoevaluace mateřské školy a hodnocení dětí

Autoevaluace je proces průběžného vyhodnocování vzdělávání a práce pedagogů a práce ostatních zaměstnanců školy. Při evaluaci práce mateřské školy se hodnotí naplňování cílů ŠVP a RVP PV, kvalita podmínek vzdělávání, způsob zpracování a naplňování obsahu vzdělávání, práce pedagogů a výsledky vzdělávání. Evaluace probíhá jak na úrovni školy, tak na úrovni třídy.

2.1.2. Vzdělávací obsah ŠVP

Školní vzdělávací program má název Duhový svět. Témata školního vzdělávacího programu jsou:

- Jablíčka na jednom stromě.
Hlavním cílem je postupná adaptace na prostředí mateřské školy.
- Ahoj, to jsem já, a kdo jsi ty?
Hlavním cílem je poznání svého těla a jeho ochrana.
- Každý někoho má.
Hlavním cílem je seznámit děti se sociálním prostředím, ve kterém žijí.
- Svět plný překvapení.
Hlavním cílem je seznámit děti s prostředím, ve kterém žijí a s jeho zvláštnostmi.
- Máme rádi zvířata.
Hlavním cílem je seznámit děti s druhy zvířat a jejich rozmanitostí.
- Přišlo jaro do vsi.
Hlavním cílem je poznání probouzející se přírody a lidovými zvyky na jaře.
- Léto co jsi nám přineslo?
Hlavním cílem je poznání léta jako ročního období a možností, které nám toto roční období nabízí.
- Podzime, podzime, už zase nosíš deště?
Hlavním cílem je seznámit děti s hlavními znaky tohoto ročního období a jeho proměnami.
- Krásy paní zimy.
Hlavním cílem je seznámit děti s lidovými tradicemi a zimními sporty.

Ke každému integrovanému bloku náleží podtémata, která tematicky souvisejí s tímto blokem. Bližší informace o vzdělávacím obsahu ŠVP a jeho podtématech viz. příloha 6.2.

2.1.3. Úprava koncepce rozvoje a řízení mateřské školy

- V mateřské škole dbá personál na tyto základní body:
 - vytvářet takové prostředí, aby děti MŠ rády navštěvovaly, těšily se na ostatní děti a pedagogické pracovníky
 - dbát na pozvolný, nenásilný přechod z rodinného prostředí do kolektivu MŠ
 - kvalitně připravovat děti do 1. třídy základní školy
 - podporovat rozvoj pohybových dovedností a zlepšovat tělesnou zdatnost
 - vést děti k zdravým životním návykům
 - respektovat osobnost dítěte, jeho individuální potřeby a potřeby jeho rodiny
 - rozvíjet komunikační dovednosti
 - utvářet a posilovat vztahy mezi dětmi a dospělými
 - uplatňovat základní společenské návyky, chovat se slušně a zdvořile

- Nové body zařazené do koncepce mateřské školy
 - vést děti ke kladnému vztahu k přírodě a ke svému okolí
 - zdůrazňovat ochranu přírody
 - spolupracovat s rodiči
 - zavádět zdravou výživu do jídelníčku dětí
 - podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků.

2.2. Stávající stav v mateřské škole

2.2.1. Prostředí mateřské školy

Mateřská škola se nachází v klidné části obce. V prostorách mateřské školy jsou na parapetech květináče s květinami, šatnu i prostory mateřské školy zdobí vlastní výrobky dětí, které vytvořily pod vedením pedagožek nebo samostatně. K výrobě výrobků se používají přírodniny, především papír a sezonní plodiny. Vybavení mateřské školy je především z přírodních materiálů a dále ze zdravotně nezávadných plastů. Pro údržbu čistého prostředí se používají klasické mycí prostředky (Savo, Domestos). Ve školní kuchyni se vaří dietní vyvážená strava dle předpisů a dodržují se stanovené úpravy potravin. Děti nejsou nuceny do jídla a mají dostatek času na jeho konzumaci, nejsou zahlcovány stresem a spěchem. Školní zahrada je rozlehlá se vzrostlými stromy a vybavením ze dřeva a plastů. Děti mají možnost se v případě potřeby uchýlit do stinné části zahrady, nebo být na slunci. Pískoviště splňuje hygienické požadavky. Hračky mají děti na školní zahradě uzamčené v dřevěné bedně. Školní zahrada je ohraničená drátěným plotem a za ním jsou vysázené po celé jeho délce okrasné keře. Před budovou školy je odpočinkový prostor s lavičkami a houpačkou, kde tráví svůj volný čas o přestávkách za příznivého počasí jak pedagogický sbor, tak i žáci základní školy, nebo děti z mateřské školy navracející se z vycházek.

2.2.2. Voda

V mateřské školce se používá především pitná voda. Zalévají se s ní květiny, používá se při splachování, mytí rukou, zalévání školní zahrady a ve školní kuchyni. Využívá se při udržování pořádku a při vytírání omyvatelných ploch. Děti ji používají při práci s barvami. Děti i zaměstnanci školy dbají na dotahování vodovodních kohoutků a případné závady na vodovodním potrubí a na vodovodních bateriích jsou neprodleně hlášeny vedení mateřské a základní školy a jsou co nejdříve opraveny. Děti, které si po obědě čistí zuby, si natočí vodu do kelímků, a tak nepotřebují tekoucí vodu z kohoutků. Sami děti i pedagogové užívají pitnou vodu šetrně a neplýtvají s ní. Děti se pod vedením pedagožek osvojují znalosti o koloběhu vody, o její potřebnosti pro živočichy, rostliny a

celou naši planetu. Dešťová voda je odváděna do kanalizace, i když by mohla být využita na zalévání rostlin ze školní zahrady i v prostorách mateřské školy.

2.2.3. Energie

V mateřské škole se dbá na úsporu energií. K vytápění je využíváno plynové topení. Nábytek ve třídě i ostatních prostorách nezabraňuje proudění teplého vzduchu od radiátorů. Ve třídě a v prostorách mateřské školy se pravidelně větrá a dbá se na správnou teplotu ve třídě, v odpolední místnosti i jinde. Děti i pedagogický sbor důsledně dovírají dveří, a tak zabraňují dalším tepelným ztrátám. V prostorách mateřské školy jsou nová plastová okna, která též zabraňují tepelným ztrátám. Pedagogický sbor dohlíží na správnou intenzitu osvětlení v prostorách mateřské školy. Prostory mateřské školy jsou orientovány na východní stranu, proto do tříd proudí přirozené osvětlení po většinu dne. Veškerý personál školy neplýtvá elektrickou energií, vytahují elektrospotřebiče ze sítě, zhasínají v prostorách školy, když není zapotřebí osvětlení, dbají na správnou intenzitu umělého světla a regulují ji. Po odchodu ze třídy a prostor školy je zhasnuto, k osvětlení jsou použity úsporné žárovky.

2.2.4. Odpady a jejich zpracování

Odpad, který je vyprodukován mateřskou školou není nijak vytříděn. Do odpadkových košů jsou dávány plasty, papír a ostatní odpady dohromady. Z vyprodukovaného papírového odpadu děti vytvářejí výtvarná díla a výrobky, které jsou k vidění ve školní šatně a ostatních prostorách školy. S odpady ze školní kuchyně je nakládáno stejně, nejsou separovány do tříděného odpadu. Posekaná tráva ze školní zahrady není nijak kompostována a dále zpracovávána.

2.3. Návrh ekologizace provozu mateřské školy

2.3.1. Změny jednotlivých úseků a ekologizace mateřské školy

➤ Prostředí mateřské školy

Jelikož je prostředí mateřské školy útulné a má odpovídající vybavení, tento úsek bude zaměřen především na jeho údržbu a dále na používání přírodních materiálů při vybavení mateřské školy. V denní místnosti mateřské školy je položen nový koberec, na kterém si děti hrají a v této části třídy je i nový dřevěný domeček, který děti využívají k rozmanitým hrám. Dále je zde dřevěná dětská kuchyňská linka vybavená plastovým nádobím. Druhá část denní místnosti je vybavena PVC, které by mohlo být nahrazeno stejně odolným, ale přírodním marmoleem. Pěnové a polystyrenové kostky by bylo vhodné nově potáhnout bavlněnými nebo batikovanými látkami. Výše uvedené mycí a čisticí prostředky je nutné nahradit ekologicky šetrnými variantami, které nebudou natolik zatěžovat životní prostředí. Po dohodě s rodiči dětí zavádět do školního jídelníčku více ovoce, zeleniny a bioproduktů. Vzhledem k tomu, že hygienické normy nedovolují konzumovat vlastní plodiny vyprodukované ze školní zahrady, je vhodné dávat dětem plodiny ze školní zahrady například domů. Na školní zahradě bude vybudován koutek s bylinami nebo nenáročnými plodinami a rostlinami, o které se děti sami pod dozorem pedagogů budou starat a pozorovat jejich růst.

➤ Voda

V mateřské škole je na vše používána pitná voda, tudíž je pravidelně znehodnocována. Bohužel ve školní budově nejsou vybudovány rozvody vody užitkové, proto jí nelze v některých případech nahradit vodou pitnou. Je ale možné, aby bylo vodou šetřeno například dotahováním vodovodních kohoutků a podobných preventivních opatření. Zalévání květin ve škole a rostlin na školní zahradě může být nahrazeno dešťovou vodou. Jako sběrný na uchování dešťové vody mohou být použity plastové bedny napojené na okapový systém, který se dá snadno napojit nebo naopak odpojit.

➤ Energie

V mateřské škole se využívá plynové topení k vytápění jejich prostor. Elektrická energie je využívána denně. Pedagogové, zaměstnanci školy, ale i děti by proto měli začít dbát na vypínání elektrospotřebičů ze sítě, když se zrovna nepoužívají, na zhasínání světel v prostorách mateřské školy, když umělého osvětlení není zapotřebí. Zároveň by bylo vhodné odstranit i obrázky a výtvary dětí, které jsou vylepené na oknech, jelikož zabraňují slunečnímu světlu v prostupnosti do třídy. Do zářivek na chodbách i v prostorách mateřské školy nainstalovat úsporné zářivky. Ředitel školy a vedoucí pracovnice mateřské školy a školní jídelny budou pravidelně vyhodnocovat stav spotřeby zejména elektrické energie a budou i nadále aktivně hledat možnosti, jak energiemi v prostorách školy i školní jídelny neplýtvat a efektivně jí šetřit.

➤ Odpady a jejich zpracování

Ve všech prostorách mateřské školy, na školních chodbách i v prostorách okolo školy a na školní zahradě rozmístit snadno dostupné odpadkové koše na tříděný odpad, které budou barevně odlišené. Děti a jejich rodiče seznámit s tříděním odpadu, jeho výhodami, upozornit je na nové a dostupné odpadkové koše v prostorách školy. Při tvořivých činnostech v mateřské škole využívat odpadní materiál. Ve školní kuchyni vytvořit systém separace jednotlivých druhů odpadu. Na školní zahradě vybudovat nedaleko prostoru pro pěstování rostlin kompostér, který bude využit na recyklaci zeleného odpadu ze školní zahrady a školní kuchyně. Po rozložení tohoto odpadu v kompostéru bude využitý kompost sloužit jako hnojivo pro zkvalitnění půdy v prostorách pěstitelského koutku.

2.3.2. Časový plán ekologizace provozu mateřské školy

➤ Období před zahájením školního roku

- stanovit realizační tým a jednotlivé úkoly mezi jeho členy rozdělit
- nakoupit ekologické čisticí prostředky a šetrné mycí prostředky
- informovat rodiče o možnostech zavádět do jídelníčku dětí biopotraviny
- dle zájmu rodičů zavést do školního jídelníčku bioprodukty

- upravit školní zahradu a připravit pěstitelský koutek
- informovat rodiče o možnostech pěstování vlastních produktů na školní zahradě
- nainstalovat na školní zahradu kompostér
- zajistit revizi vodovodního řádu
- zajistit funkčnost vodovodních baterií a wc
- na pozemku školy nainstalovat sběrné bedny na dešťovou vodu a seznámit zaměstnance školy s novým systémem zalévání
- nainstalovat úsporné žárovky do zářivek
- rozmístit v prostorách školy odpadkové koše a seznámit všechny zaměstnance s novým systémem třídění odpadu
- na školní zahradě vybudovat kompostér
- upravit ŠVP s ohledem na ekologizaci provozu mateřské školy

➤ Změny během školního roku

- na začátku školního roku informovat rodiče i veřejnost o změnách v mateřské škole
- podrobně seznámit všechny zaměstnance s novými postupy
- postupně zavádět biopotraviny do školního jídelníčku a s těmito potravinami seznamovat i děti
- pěstovat a starat se o plodiny na školní zahradě
- zalévat rostliny v prostorách školy dešťovou vodou
- dbát na dotahování vodních kohoutků
- vypínat elektrospotřebiče ze sítě
- zhasínat světla v nevyžívaných prostorech
- pravidelně vyhodnocovat stav spotřeby energií
- využívat třídění odpadů a jejich tvořivého zpracování
- recyklovat zelený odpad v kompostéru
- seznámit se s tříděním odpadu a aktivně využívat možnost separovat odpad do dostupných odpadkových košů na tříděný odpad
- aktivně zapojit děti i jejich rodiče

- nadále hledat další možnosti a postupy, jak zajišťovat ekologický provoz mateřské školy, tyto možnosti uplatňovat v praxi
- během školního roku informovat širší veřejnost o probíhajících změnách
- dále pracovat na získávání finančních prostředků (grant, sponzorské dary) a obměňovat vybavení mateřské školy (podlahové krytiny, materiální vybavení mateřské školy)

2.4. Úprava vzdělávací části školního vzdělávacího programu s ohledem na ekologizaci provozu mateřské školy

Školní vzdělávací program viz příloha číslo 6. 2.

Vzhledem k nastalým změnám v provozu mateřské školy je nutné upravit i vzdělávací část školního vzdělávacího programu. V jeho jednotlivých částech zařadit nové výstupy, činnosti.

2.4.1. Dítě a jeho tělo

- **Nově zařazené očekávané výstupy**
 - děti mají povědomí o ochraně osobního zdraví
 - děti ví, co škodí zdraví a mu prospívá
 - děti umí chránit své zdraví přiměřeně svému věku
- **Nová obsahová náplň činností vedoucích k cílům**
 - hry zaměřené na zdravotní cviky
 - pravidelně dětem objasňovat zásady zdravé životosprávy
 - seznamovat děti se způsoby aktivní ochrany zdraví
 - metodou her přiblížit dětem projevy různých nemocí

2.4.2. Dítě a jeho psychika

- **jazyk a řeč**
 - Nové očekávané výstupy:
 - děti umí vyjádřit své přání, nápady a myšlenky
 - děti umí navázat na rozhovor
 - děti dokáží respektovat názor druhého
 - Nová obsahová náplň činností vedoucích k cílům:
 - komunitní kruhy
 - poskytovat prostor pro sebevyjádření
 - individuálně hovořit s dětmi
 - rozhovory na dané téma
 - básničky, písně, rytmizace, dramatizace

- poskytovat dětem dostatek podnětů pro tvořivost a fantazii

➤ poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- Nové očekávané výstupy:
 - děti umí manipulovat s předměty, pozorovat je
 - děti umět vyjadřovat své představy, popisovat situace a tvořivě je interpretovat
 - děti se umí sebevijádit
 - děti umí používat všechny smysly
- Nová obsahová náplň vedoucí k cílům:
 - poskytovat dostatek podnětů a množství her
 - pozorovat přírodu, přírodniny, změny v ročních obdobích
 - hry zaměřené na používání všech smyslů
 - poskytovat dostatečně podnětné prostředí a činnosti
 - dát prostor nápadům dětí

➤ sebepojetí, city, vůle

- viz. Cíle průběžné

2.4.3. Dítě a ten druhý

- viz. Cíle průběžné

2.4.4. Dítě a společnost

➤ Nové očekávané výstupy

- děti chápou rozmanitost kulturního prostředí
- děti znají odlišnost ekosystémů naší planety
- děti jsou vedeny k toleranci
- děti chápou svoji sounáležitost se společností, ve které žijí

➤ Nová obsahová náplň činností vedoucí k cílům

- Seznámit děti s jinými kulturami a jejich zvyky
- Prosociální hry
- Formou vyprávění, dramatizací seznamovat děti s odlišnými ekosystémy

- Seznamovat děti se zvyky a obyčejí, s lidovými tradicemi

2.4.5. Dítě a svět

➤ Nové očekávané výstupy

- děti se aktivně zapojí do ochrany životního prostředí
- dítě si uvědomuje následky svého jednání
- dítě chápe koloběh vody
- dítě si uvědomuje rozdílnost životních podmínek na naší planetě

➤ Nová obsahová náplň úkolů vedoucích k průběžným cílům

- třídění odpadu
- pěstování vlastních produktů
- pokusy s vodou
- seznamování dětí s životním prostředím nejen okolo nás, ale i na jiných kontinentech
- seznamovat děti s negativními dopady lidské činnosti na životní prostředí

3. Příklady ekologických mateřských škol

➤ **Mateřská škola Minisvět Mrač**

Nová mateřská škola při jejíž výstavbě byl kladen důraz na nízkoenergetičnost stavby. Jako hlavním stavebním prvkem bylo použito dřevo. Školka je postavena na principu montované dřevostavby s přispěním OSB desek a sádkartonů. Školka má dřevěná okna potažená folií, která zabraňuje tepelným ztrátám. Mateřská škola využívá jako zdroj tepla tepelné čerpadlo, teplo do jednotlivých částí budovy je rozváděno podlahovým topením a topnými tělesy. Mateřská škola se svým konceptem umístila na prvním místě v soutěži Nízkoenergetická a pasivní stavba roku 2008.

➤ **Mateřská škola Semínko Hostivař**

Soukromá mateřská škola se sídlem v areálu ekologického centra Toulcův dvůr. Tento areál má rozlohu 8 hektarů, je součástí přírodního parku Hostivař – Záběhlice. Ve školce jsou součástí programu návštěvy nedaleké farmy s domácími zvířaty a jejich pozorování i pozorování rostlin a bylin, o které se děti starají. Samotná budova mateřské školy prošla rekonstrukcí.

Mezi hračkami převažují přírodní materiály, na školní zahradě děti společně s rodiči a pedagogickým sborem postupně vysazují rostliny, součástí zahrady je i dům z vrbového proutí. Děti za pomoci učitelek pěstují na vyvýšených záhoncích zeleninu a bylinky. Mateřská škola také využívá cisterny na dešťovou vodu.

➤ **Mateřská škola Pardubice - Dubina**

Mateřská škola, která je držitelem certifikátu Ekologická škola Pardubického kraje 3. Stupně. Součástí mateřské školy je rozlehlá školní zahrada. Mateřská škola také spolupracuje s farmou pro hospodářská zvířata a s Ekocentrem paleta Pardubice. Škola využívá kompostéry umístěné v areálu školní zahrady, děti celoročně třídí plastový odpad do barevných kontejnerů, kterými je vybavena

každá třída, a sbírají plastová víčka, která ze školky odváží specializovaná firma do výroby, kde jsou dále zpracována.

➤ Mateřská škola Františka Ondříčka České Budějovice

Mateřská škola má 3 třídy. Je umístěna nedaleko panelového sídliště a sama je z panelů postavená. V nedávné době její budova prošla rekonstrukcí fasády i vnitřních interiérů. V mateřské škole převažují hračky přírodního charakteru (dřevo). V každé třídě mají děti k dispozici sezonní přírodniny (kaštiny, lupeny, semínka atd.). Mateřská škola spolupracuje pravidelně s ekologickými centry, i s ZOO Ohrada. Děti společně s pedagogickým sborem připravují každoročně oslavy Dne Země, kdy se věnují tvořivému zpracování odpadového materiálu. Celá akce poté vyvrcholí umístěním vytvořených dílek na školní zahradu společně s vystoupením u příležitosti Dne Země, kam má přístup široká veřejnost. ŠVP je zaměřen na ekologické aktivity. Většina témat, která se v mateřské škole realizují, v sobě zahrnuje prvky ekologické výchovy. Nejvýraznějším prvkem mateřské školy je školní zahrada se vzrostlými stromy a dřevěnými prolézačkami, ohništěm a pískovišti.

4. Závěr

V teoretické části jsem shrnula možnosti zavádět ekologické produkty do provozu mateřské školy. Jednalo se o zavádění bioproduktů, to i z vlastních zdrojů (školní zahrady), bohužel hygienické předpisy nedovolují konzumaci vlastních produktů. Zavádění ekologicky šetrných čisticích prostředků nebrání žádné předpisy, tyto prostředky nejsou často ani finančně náročnější. V dnešní době je trendem zdravá výživa. Obecně platí, že se ve školách vaří podle stanovených norem. To znamená, že tyto normy nebrání zavádění biopotravin do jídelníčku dětí. Bohužel není pravidlem, že všechny pokrmy podávané ve školních jídelnách jsou zdravé, natož z bioproduktů. Naprosto legálním způsobem, jak nezatěžovat finanční rozpočet školy a nezatěžovat nadále životní prostředí, je snížit spotřebu energie, vody a produkci odpadů změnou vlastního myšlení a přístupu k okolnímu prostředí. Pokud začneme s ekologickou výchovou v útlém věku dětí a nabídneme jim zábavnou formou aktivity, v nichž se budou seznamovat s okolním světem, jeho rytmem a dopady vlastního působení na něj (ať dopady kladnými, či zápornými), vytvoříme v dětech pocit zodpovědnosti a v pozdějším věku i aktivní účastníky ekologického myšlení. Ovšem nejprve musíme začít sami od sebe, změnit svůj přístup a najít v sobě zodpovědnost za své chování, vůči okolí.

V praktické části jsem nejprve popsala mateřskou školu a její podmínky. Velmi stručně jsem charakterizovala školní vzdělávací program mateřské školy Vepřová a její koncepci, do které jsem vepsala nové body v souladu s ekologizací provozu této školy. Zhodnotila jsem stávající stav ekologizace provozu mateřské školy, navrhla změny jednotlivých úseků a jejich časový harmonogram. Díky této úpravě jsem také přiřadila ke vzdělávacímu obsahu školního vzdělávacího programu další cíle a činnosti s ohledem na probíhající ekologizaci provozu mateřské školy. Veškeré tyto návrhy a změny jsou podmíněny vlastní aktivitou všech zaměstnanců mateřské školy a chutí zapojit se do neustálého boje za zdravé prostředí.

5. Seznam použité literatury

TŮMA, Filip. www.tvujdum.cz/tipy-triky/nove-i-tradicni-ekologicke-cistici-prostredky.aspx [online]. 1999 [cit. 2009-12-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.tvujdum.cz/tipy-triky/nove-i-tradicni-ekologicke-cistici-prostredky.aspx>>.

ANONYMUS. www.ekolist.cz/kn-zdravi.shtml [online]. [2005] [cit. 2009-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekolist.cz/kn-zdravi.shtml>>.

ANONYMUS. Zdravá výživa a strava pro vaše tělo [online]. 2008 [cit. 2010-01-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.zdrava-strava.com/>>.

ANONYMUS. www.mebio.cz/osveta-bio-vyrobcich [online]. 1999 [cit. 2009-10-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.mebio.cz/osveta-bio-vyrobcich/>>.

Práce katedry biologie a ekologické výchovy Univerzity Karlovi v Praze-Pedf. *Enviromentální výchova na ZŠ a SŠ.* Praha:Uk v Praze PF, 2002. 160s. ISBN 80-7290-081-1.

ŠUSTR, Zdeněk. www.velkedarkosro.cz/view.php?cisloclanku=2009030010 [online]. 2007 [cit. 2009-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.velkedarkosro.cz/view.php?cisloclanku=2009030010>>.

ANONYMUS. www.pvk.cz/odpadni-voda.html [online]. 1999 [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.pvk.cz/odpadni-voda.html>>.

ANONYMUS. [www.cs.wikipedia.org/wiki/Teplo](http://cs.wikipedia.org/wiki/Teplo) [online]. 1999 [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Teplo>>.

ANONYMUS. [www.cs.wikipedia.org/wiki/Slune%C4%8Dn%C3%AD_energie](http://cs.wikipedia.org/wiki/Slune%C4%8Dn%C3%AD_energie) [online]. 1999 [cit. 2009-12-23]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Slune%C4%8Dn%C3%AD_energie>.

ANONYMUS. www.alternativni-zdroje.cz/tepelna-cerpadla-otec.htm [online]. 1999 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.alternativni-zdroje.cz/tepelna-cerpadla-otec.htm>>.

ANONYMUS. www.czrea.org/cs/druhy-oze/biomasa [online]. 1999 [cit. 2009-12-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.czrea.org/cs/druhy-oze/biomasa>>.

ANONYMUS. www.ekodomov.cz/index.php?id=proc_oddelovat_biodpad [online]. 1999 [cit. 2010-01-12]. Dostupný z WWW: <http://www.ekodomov.cz/index.php?id=proc_oddelovat_biodpad>.

ANONYMUS. *www.sako.cz/separace/sklo/* [online]. [2005] [cit. 2010-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.sako.cz/separace/sklo/>>.

ALTMANN, Vlastimil. *www.etext.czu.cz/img/skripta/64/tf_41-1.pdf* [online]. [2005] [cit. 2010-01-12]. Dostupný z WWW: <http://www.etext.czu.cz/img/skripta/64/tf_41-1.pdf>.

6. Příloha

6.1. Fotodokumentace

Příloha číslo 1. Plot z vrbového proutí:



Příloha číslo 2. Bylinková zahrádka:



Příloha číslo 3. Nádrž na dešťovou vodu:



Příloha číslo 4. Kompostéry:



Příloha číslo 5. Kontejnery na tříděný odpad:



Příloha číslo 6. Ukázky tvořivého zpracování odpadových materiálů:







6.2. Školní vzdělávací program Mateřské školy Vepřová

Školní vzdělávací program

Mateřská škola Vepřová

Ústřední téma: Duhový svět

1. Základní informace

1.1. Informace o škole:

Název školy:	Základní a mateřská škola Vepřová
Právní forma:	Příspěvková organizace
Adresa:	Vepřová 46 592 11 Velká Losenice
Zřizovatel:	Obec Vepřová
Telefon MŠ Vepřová:	566 666 528

1.2. Personální obsazení:

Ředitel ZŠ a MŠ Vepřová:	Mgr. Michal Vago
Vedoucí učitelka MŠ:	Jindřiška Štefáčková
Učitelka:	Dana Šromová
Vedoucí školní jídelny:	Bohuslava Bořilová
Kuchařka:	Dana Konfrštová

1.3.. Školní řád mateřské školy:

1. Provozovatelem školy je Základní a mateřská škola Vepřová, příspěvková organizace
2. Provoz školy je od 6:30 do 15:30 hodin

3. Provoz mateřské školy je přerušen v měsíci červenci a v srpnu zpravidla na 5 týdnů. Omezení, nebo přerušení provozu je dáno na vědomí rodičům nejméně 2 měsíce předem. Pokud rodiče v této době požadují umístění dítěte do jiné MŠ, zajistí toto ředitel ZŠ a MŠ Vepřová ve spolupráci s vedoucí učitelkou MŠ.

4. Přijímací řízení do mateřské školy:

Termín přijímacího řízení vyhlašuje ředitel mateřské školy převážně v měsíci únoru. O termínech je veřejnost informována pomocí tisku a plakátů.

O zařazení dítěte do mateřské školy rozhoduje vedoucí učitelka v případě, že počet přihlášených dětí odpovídá volným místům v mateřské škole a oznámí rodičům přijetí dítěte do mateřské školy „Rozhodnutím o přijetí do MŠ“

V případě, přesahu počtu dětí rozhoduje komise zřízená zřizovatelem o umístění dětí a bere při tom na zřetel děti 5-6 leté, výchovné a sociální prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. O zařazení dítěte zdravotně postiženého rozhoduje pediatr, odborník z pedagogicko- psychologické poradny nebo speciálně- pedagogického centra. Do třídy se přijímají děti smyslově, duševně a tělesně zdravé, starší 3 let. Ředitel může výjimečně přijmout dítě na dobu určitou (3 měsíce) a to v případě, kdy u zápisu není zcela zřejmé, do jaké míry bude dítě schopné přizpůsobit se podmínkám školy.

5. Ředitel školy může ukončit docházku dítěte do MŠ po dohodě se zřizovatelem a po předchozím písemném upozornění zástupce dítěte:

- dítě nedochází bez omluvy jeden měsíc do školy
- zástupce dítěte závažným způsobem narušuje provoz MŠ a jednání s ním nevede k nápravě
- v průběhu zkušební doby na radu odborníka
- ředitel školy při ukončení docházky musí brát v úvahu sociální a výchovnou situaci a rodině a zájem dítěte

6. Děti se přijímají do 8:00 hodin, ale po domluvě s vedoucí učitelkou i po této době.

7. Rodiče jsou povinni předat dítě učitelce ve třídě.

8. Pedagogické pracovnice odpovídají za dítě od doby předání dítěte rodičem do doby, než dítě rodiči nebo jinému zástupci, který má písemné pověření rodičů podepsané.

Školní řád nabývá platnosti dne 1. 2. 2007

1.4. Vnitřní organizační řád pro pedagogické pracovníky:

1. Plnit povinnosti vyplývající z Pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení Č.j. 14 269/2001- 26.
2. Dodržovat stanovenou a schválenou pracovní dobu, stanovenou pracovní náplň. Být připraven na pracovišti (třídě) na počátku své pracovní doby, to znamená přicházet do MŠ nejméně 5 minut před zahájením pracovní doby.
3. Předem hlásit výměnu pracovní směny a důvod k této výměně.
4. Sdílet se poučením o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a předpisy PO.
5. Nahlásit začátek a konec pracovní neschopnosti nebo ošetřování člena rodiny.
6. Nahlásit včas řediteli školy žádost o dovolenou, náhradní volno, studijní volno, neplacené volno, překážky v práci zaviněné i nezaviněné.
7. Nahlásit včas návštěvu lékaře, kterou musí nezbytně vykonat v pracovní době a vyzvednout si potvrzenou propustku. Návštěva lékaře v pracovní době je povolena pouze v nezbytně nutných případech, pokud není možné provést toto mimo pracovní dobu. Pedagog je povinen si za sebe po tuto nezbytně nutnou dobu zajistit náhradní zastupující učitelku.
8. Ohlašovat neprodleně změny v osobních poměrech (sňatek, rozvod, narození dítěte, změny bydliště, zdravotního pojištění atd.) ředitelovi školy.
9. Podat včas žádost o rozvázání pracovního poměru.
10. Pracovní i školní úrazy hlásit neprodleně řediteli školy, poskytnout první pomoc, provést záznam o úrazu do knihy úrazů.
11. V pracovní době stanovené platnými předpisy je pedagog povinen konat:

- přímou výchovně vzdělávací činnost danou rozvržením pracovní doby
- práce související s touto činností (příprava na výchovně vzdělávací činnost, příprava pomůcek, vedení dokumentace, spolupráce s ostatními odborníky a rodiči, péče o knihy a kabinet atd., účast na různých formách dalšího vzdělávání, účast na poradách stanovených ředitelkou školy atd.)

12. Učitelka je povinna převzít výchovně vzdělávací činnost nad rámec svého úvazku, nelze-li to zajistit jinak. O zastupování za jiného pedagogického pracovníky rozhoduje ředitel školy.

13. Učitelka MŠ odpovídá za výsledky výchovně vzdělávacího práce, za dodržování ŠVP, včetně podmínek školy. Pracuje vysoce profesionálně, v harmonii s koncepcí a filozofií školy, dodržuje všechny stanovené předpisy, plní plánované vzdělávací cíle. Při práci s dětmi dbá, aby byly uspokojeny zájmy a potřeby všech dětí. Vzdělávací práci plánuje včas a kvalitně se na ni připravuje. Pravidelně provádí evaluační činnost.

14. Učitelka za osobně zodpovědná za ochranu a bezpečnost dítěte.

15. Učitelka je povinna se dále vzdělávat, a to v samostatném studiu nebo v organizovaných formách dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

16. Učitelka je povinna zachovávat mlčenlivost o skutečnostech týkajících se osobních údajů dětí.

17. Učitelka je povinna informovat zákonné zástupce dětí o výsledcích vzdělávání, spolupracovat s nimi.

19. Při své práci nesmí porušovat Listinu základních lidských práv a svobod a Úmluvu o právech dítěte.

1.5. Vnitřní organizační řád pro provozní pracovníky školy:

Pracovník je povinen:

1. Plnit povinnosti vyplývající z Pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení č.j. 14 269/ 2001- 26.
2. Dodržovat stanovenou a schválenou pracovní dobu, stanovenou pracovní náplň.

3. Řídit se poučením o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, dodržovat předpisy PO a CO.
4. Nahlásit začátek a konec pracovní neschopnosti a ošetřování člena rodiny.
5. Nahlásit řediteli školy včas žádost o dovolenou, náhradní volno, neplacené volno, překážky v práci zaviněné i nezaviněné.
6. Nahlásit předem návštěvu lékaře, kterou musí nezbytně nutně vykonat v pracovní době a vyzvednout si potvrzenou propustku. Návštěva lékaře v pracovní době je povolena pouze v nezbytně nutných případech, pokud není možní provést tuto mimo pracovní dobu.
7. Ohlašovat neprodleně změny v osobních datech (sňatek, rozvod, narození dítěte, změny bydliště, zdravotního pojištění atd.) řediteli školy.
8. Podat včas žádost o rozvázání pracovního poměru.
9. Pracovní i školní úrazy okamžitě hlásit řediteli školy, poskytnout první pomoc a zajistit zápis do knihy úrazů.
10. Účastnit se provozních porad dle pokynů ředitele.
11. Při své práci neporušovat Listinu základních lidských práv a svobod a Úmluvu o právech dítěte.

Vnitřní řád nabyl účinnosti dne 1. 2. 2007

1.6. Bezpečnostní opatření při práci s dětmi v mateřské škole:

1. Ředitel školy je povinen zabezpečit prostřednictvím pedagogů školy dohled nad dětmi a to při školní i mimoškolní výchově a vzdělávání, tzn. při všech aktivitách organizovaných mateřskou školou.

2. Opatření v průběhu vzdělávací činnosti:

- každá učitelka je osobně zodpovědná za bezpečnost svěřených dětí od doby jejich převzetí od rodičů, pověřené osoby nebo jiného pedagoga školy do doby jejich předání rodičům, pověřeným osobám nebo jinému pedagogovi školy
- při hře dětí ve třídě dbá, aby si děti hrály klidně, sleduje jejich hru, předchází konfliktům. Nedovolí dětem nosit do MŠ nebezpečné předměty nebo hračky.

- Nesmí odejít od dětí!!! Při závažných důvodech si zajistí dohled jiné pracovnice MŠ.
- nesmí dát dětem bez náležitého dohledu nůžky, štětce, tužky či jiné ostré a špičaté pomůcky, dále drobné korálky a stavebnicové tvary
- při chůzi po schodech dbá, aby se děti nestrkaly, chodily klidně, držely se zábradlí
- při tělovýchovných aktivitách dbá zvýšené pozornosti o bezpečnost dětí. Upozorňuje na případné nebezpečí, zajišťuje soustavnou pomoc při cvičení, bývá vždy na nejrizikovějším místě. Pře zahájením cvičení v tělocvičně musí vždy zkontrolovat, zda je tělocvičné nářadí v pořádku.
- při převlékání v šatnách vykonává učitelka stálý dozor, sama se obléká až když jsou děti připravené na pobyt venku. Neprodlužuje zbytečně pobyt připravených dětí v šatně.
- při odchodu dětí domů věnuje učitelka zvýšenou péči úpravě a čistotě dětí. Dítě předává rodičům či pověřené osobě, ale to na základě písemného pověření zástupce dítěte

3. Opatření při pobytu dětí venku:

- při pobytu dětí mimo území mateřské školy odpovídá jeden pedagogický pracovník za bezpečnost nejvýše:
 - a) 20 dětí smyslově, tělesně a duševně zdravých starších 3 let
 - b) 15 dětí v případě, že jsou mezi nimi 2 děti od dvou do tří let
 - c) 12 dětí v případě, že jsou mezi nimi 2 postižené děti nebo 1 dítě postižené a 1 dítě od dvou do tří let
- při pobytu dětí na školní zahradě nedovolí učitelka dětem bez dozoru na průlezkách, houpačkách a jiném nářadí, kde hrozí nebezpečí úrazu. Nedovolí též samostatné vzdálení od prostor zahrady, kam sama nevidí, kde nemůže mít o dětech přehled
- při vycházkách učí děti chodit ve dvojicích a v zástupu tak, aby zajistila jejich bezpečnou chůzi, chodí po chodníku, vyhýbá se frekventovaným ulicím.

Učitelka dbá na bezpečné přecházení vozovky, k čemuž použije terčík. Průběžně seznamují děti s pravidly bezpečného chování na ulici a v dopravě.

4. Opatření při sportovních akcích:

- ředitel školy rozhoduje na základě náročnosti akce a počtu dětí o určení další způsobilé osoby k zajištění bezpečnosti dětí
- ředitel školy stanoví vedoucího akce, který je povinen poučit děti o zvláštních situacích, o pravidlech jednání v těchto situacích

5. Opatření při úrazech:

- všichni zaměstnanci jsou povinni okamžitě poskytnout první pomoc při jakémkoliv úrazu, v případě potřeby přivolají lékařskou pomoc, v nezbytně nutném případě zajistí převoz zraněného do zdravotnického zařízení. Zároveň jsou povinni bezodkladně informovat ředitele školy a zákonné zástupce dítěte.
- každý i drobný úraz bude zaznamenán do knihy úrazů. U úrazu, kde bylo nutné ošetření lékaře vyplní třídní učitelka Protokol o úraze.

2. Podmínky a organizace vzdělávání

2.1. Materiální podmínky:

- **Budova školy:**
 - dvoupodlažní
 - v přízemí prostory ZŠ, jídelna, v mezipatře tělocvična
 - v prvním patře prostory MŠ a byt ředitele
 - šatna pro děti a pro personál
 - jedna prostorná třída
 - jedna prostorná ložnice
 - sociální zařízení pro děti a pro personál
- **Vnitřní interiér:**

- prostorná a světlá třída
- centra aktivit: Pokojíček, domácnost, hudební koutek, dřevěný domek, výtvarný koutek, prostorové stavby, koutek „ pitný režim“
- starší sektorový nábytek je uzpůsoben dostupnosti dětí
- podlaha je kryta z části kobercem, z části PVC
- třída a ložnice jsou barevně sladěny
- dostatečné prostory pro práce dětí jak v herně, tak i v šatně
- Hygienické požadavky:
 - kapacita OHS stanovena na 22 dětí na třídu
 - osvětlení v ložnici a v herně třemi řadami světel
 - soc. zařízení i šatna odpovídají normě
 - teplota v denní místnosti se pohybuje okolo 20 až 22 °C
 - větrání je dostatečně zajištěno
 - každé dítě má svůj prostor k odkládání osobních věcí
- Školní zahrada:
 - přiléhá k budově
 - oplocená
 - v klidném, nerušeném místě
 - dostatek zeleně, ovocné stromy
 - centra aktivit: pískoviště, dřevěný domek, dřevění koníci se sedátky, dřevěný vláček, dřevěná bedna na hračky, dva stoly s křesílky z umělé hmoty.
- Pomůcky, školní potřeby a vybavení:
 - *Nábytek:*
 - starší, sektorový, přizpůsobený dostupnosti dětí, v herně 3 dětské obdelníkové stoly se 6- ti dřevěnými židličkami
 - *Vybavení hračkami:*
 - postupně doplňovány a vybavovány z hlediska estetického, funkčního a hygienického, rozmanitého charakteru (konstruktivní, didaktické, manipulační, pro námětové hry, pro prostorové stavby)
 - *Pomůcky:*

- elektrické varhany, orffové nástroje, tělovýchovné náčiní v tělocvičně, maňásci, čepičky pro dramatizaci, obrazový materiál, pracovní listy, didaktické pomůcky, dostatečné množství různorodého výtvarného materiálu
- *Technické zázemí:*
 - barevná televize, PC, přehrávač CD, radiomagnetofon, promítačka, vysavač
- *Knihovna učitelská:*
 - umístěna v ložnici, všeobecná pedagogická literatura, dokupovány knihy z vydavatelství Portál
- *Knihovna žákovská:*
 - ve třídě i v ložnici, leporela, encyklopedie, pohádkové knihy, příběhy s dětským hrdinou atd.

2.2. Podmínky zdravé životosprávy:

- dětem je poskytována plnohodnotná a vyvážená strava příslušných předpisů, která je obohacena o vlastní vypěstovanou zeleninu, ovoce či bylinky
- je zachována vhodná skladba jídelníčku, dodržovány technologie přípravy pokrmů a nápojů
- je zajištěn dostatečný pitný režim v průběhu celého dne dítěte v mateřské škole
- mezi jednotlivými pokrmy jsou dodržovány vhodné intervaly (3 hodiny)
- děti nikdy nenutíme do jídla, ale snažíme se, aby vše alespoň ochutnaly a naučily se tak zdravému stolování

2.3. Podmínky psychosociální:

- všichni zaměstnanci školy vytváří dětem takové prostředí, aby se zde cítily spokojeně, jistě a bezpečně
- všechny děti mají ve škole stejná práva, stejné možnosti i stejné povinnosti
- osobní svoboda a volnost dětí je respektována do určitých mezí, vyplývajících z řádu chování a norem, které jsou ve škole stanoveny

- péče o děti je podporující, počítáme s aktivní účastí dítěte při všech činnostech, pedagogové se snaží o nenásilnou komunikaci s dítětem, která mu je příjemná a kterou navozujeme vzájemný vztah důvěry a spolupráce
- postupně vyřazujeme nezdravé soupeření dětí
- převažuje pozitivní hodnocení, pochvaly, podporujeme dítě nebát se, pracovat samostatně, důvěřovat si
- v dětech rozvíjíme citlivost pro vzájemnou toleranci, ohleduplnost, zdvořilost, vzájemnou pomoc i podporu
- děti jsou seznamovány s jasnými pravidly chování ve skupině tak, aby se ve třídě vytvořil kolektiv dobrých kamarádů, kde jsou všichni rádi
- pedagogové se dostatečně věnují vztahům ve třídě, nenásilně tyto vztahy ovlivňují prosociálním směrem

2.4. Psychohygienické podmínky:

- je zajištěn pravidelný denní řád, který je ale natolik flexibilní, že umožňuje organizaci činností dětí v průběhu dne přizpůsobit potřebám a aktuální situaci, z organizačních důvodů zůstává pevný organizační řád, výjimkou je vhodné počasí k přesunutí těchto aktivit na školní zahradu
- rodiče mají možnost přivádět dítě do MŠ kdykoliv dle svých potřeb
- děti jsou každodenně a dostatečně dlouho venku, vždy s ohledem na okamžitý stav ovzduší či jiných přírodních překážek
- děti mají dostatek volného pohybu nejen na zahradě, ale v rámci možnosti i v MŠ
- spací aktivity jsou upraveny dle individuálních potřeb dětí, všechny děti odpočívají 20-30 minut, poté jsou dětem s nižší potřebou spánku nabízeny zájmové aktivity a jiné klidové činnosti, do spaní se nikdo nenutí
- všichni zaměstnanci školy respektují individuální potřeby dětí, reagují na ně a napomáhají v jejich uspokojování
- pedagogové zatěžují děti vždy přiměřeně, v rámci jejich možností, děti mají možnost kdykoliv relaxovat v klidných koutcích třídy
- nově přichozím dětem nabízíme adaptační režim

- Den v mateřské škole:
 - 6:30
 - otevření MŠ
 - pitný režim
 - spontánní hry a činnosti dětí
 - rozvíjení podnětů nabídnutých učitelkou
 - 8:40
 - hygiena, svačina v jídelně
 - 9:00
 - dokončení činnosti, přivítání dne, komunitní kruh, práce s dětmi
 - 9:25- 11:25
 - pobyt venku (v letních měsících i dříve, při nepřízní počasí hry v tělocvičně)
 - 11:35
 - oběd
 - 12:05
 - hygiena, čištění zubů
 - polední odpočinek
 - průběžné vstávání
 - 13:00
 - aktivity nespících dětí
 - 14:15
 - probuzení spících dětí
 - odpolední svačina v jídelně
 - spontánní aktivity dětí,
 - 15:30
 - uzavření MŠ

- denní řád je dostatečně pružný, umožňuje reagovat na individuální možnosti dětí

- do denního programu jsou pravidelně zařazovány řízené zdravotně pohybové aktivity
- pedagogové se plně věnují dětem a jejich vzdělávání
- poměr spontánních a řízených činností je v denním programu vyvážený
- veškeré aktivity jsou vedeny tak, aby děti byly podněcovány k vlastní aktivitě a experimentování, aby se zapojovaly do organizace činností, pracovaly svým tempem
- děti mají dostatek prostoty a času pro hru
- je dostatečně dbáno na soukromí dětí
- plánování činností vychází z potřeb a zájmů dětí, vyhovuje individuálním vzdělávacím potřebám a možnostem dětí
- pro realizaci plánovaných činností jsou vytvářeny vhodné materiální podmínky
- nejsou překračovány stanovené počty dětí ve třídě

2.5. Podmínky pro spolupráci s rodiči:

- snažíme se o oboustrannou důvěru a otevřenost, porozumění, respekt a ochotu spolupracovat
- pedagogové sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí resp. rodin a snaží se jim vyhovět
- rodiče mají možnost podílet se na dění v MŠ, účastnit se programů, dle svého zájmu vstupovat do her svých dětí, jsou pravidelně informováni o dění v MŠ, projeví-li rodiče zájem mohou se podílet na plánování programu pro děti a pomáhat při řešení problémů
- pedagogové pravidelně informují rodiče o individuálních pokrocích dítěte, domlouvají se s rodiči na postupu při jeho výchově a vzdělání
- chráníme soukromí rodiny a zachováváme diskrétnost, pedagogové jednají s rodiči ohleduplně, taktně a nezasahují do života a soukromí rodiny
- MŠ podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě, nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělání předškolních dětí

2.6. Podmínky pro řízení:

➤ Řídící činnost vedoucí učitelky:

- vypravování všech dokumentů, nutných pro chod MŠ a jejich aktualizace
- vytvoření funkčního informačního systému
- vymezit povinnosti, pravomoci a úkoly všech pracovníků
- konání provozních porad, pedagogických porad, porad sborů
- spolupráce s ředitelem školy, se zřizovatelem
- další činnosti zajišťující zázemí pro klidnou a profesionální práci všech zaměstnanců školy

Při vedení pracovníků vytváří vedoucí učitelka ovzduší vzájemné důvěry a tolerance, zapojuje spolupracovníky do řízení MŠ, respektuje jejich názor. Podporuje a motivuje spoluúčast všech členů týmu na rozhodování o zásadních otázkách školního programu.

➤ Hodnocení a evaluace vedoucí učitelkou:

- vedoucí učitelka hodnotí svoji pedagogickou a řídicí práci, hodnotí individuální pokroky jednotlivých dětí
- kontroluje a hodnotí práci pedagogů a provozních zaměstnanců, pozitivně zaměstnance motivuje a podporuje jejich vzájemnou spolupráci
- evaluuje vzdělávací proces celé mateřské školy
- ze závěru vyvozuje důsledky vedoucí k optimalizaci a zkvalitnění školy

➤ Prostředky evaluace:

- sledování a vyhodnocování funkčnosti ŠVP
- průběžné porovnávání a vyhodnocování ŠVP vzhledem k požadavkům RVPPV
- průběžné vyhodnocování zpracování TVP a jeho funkčnosti, porovnání s požadavky ŠVP
- průběžné sledování a hodnocení respektování podmínek, zápisy do knihy oprav, do zprávy BOZP, do hospitačních zápisů
- sledování a hodnocení kvality práce provozních zaměstnanců (zápis do knihy kontrol provozních pracovníků)

- sledování a hodnocení kvality práce pedagogických pracovníků, kontrolní a hospitační činnost (záznam do archu „Záznamy o hospitaci“)
 - sledování kvality zájmových kroužků
 - průběžná analýza a hodnocení vlastní vzdělávací práce
 - průběžná kontrola realizace hodnocení dětí a vedení diagnostických záznamů a jejich zpětné využití
 - průběžné hodnocení vzdělávacího procesu školy, hodnocení učitelek, ředitele, porovnání vzhledem k plánovaným záměrům, zápis do sešitu porad
 - závěrečné (pololetní, roční) zhodnocení vzdělávacího procesu v MŠ, porovnání průběhu a výsledků vzdělávání se vzdělávacími cíli ŠVP a s cíli RVP
 - hodnocení vlastní práce
 - kontrola dodržování vnitřních norem školy, pracovního a organizačního řádu školy a plnění pracovní náplně
 - kontroly vedení třídní a jiné svěřené dokumentace
- Kritéria pro hodnocení pedagogů a jejich vzdělávací činnosti:
- vykonaná pedagogická činnost odpovídá poslání (filozofii) školy
 - dostatečné naplnění cílů daných ročním plánem
 - dostatečné naplnění konkrétních a průběžných cílů daných ŠVP
 - je zajištěn pravidelný rytmus a řád, který je dostatečně flexibilní, respektuje potřeby dětí a jejich aktuální stav
 - děti jsou každodenně dostatečně dlouho venku
 - děti mají dostatek pohybu na zahradě i v MŠ
 - pedagogové respektují individuální potřebu aktivity, spánku a odpočinku jednotlivých dětí, nenutí děti ke spánku na lůžku
 - pedagogové se sami chovají podle zásad zdravého životního stylu, jsou dětem vhodným vzorem
 - děti se cítí v MŠ bezpečně, jistě a spokojeně
 - nově příchozí děti mají možnost postupné adaptace
 - pedagogové respektují potřeby dětí, reagují na ně a napomáhají v jejich naplňování

- děti nejsou zatěžovány spěchem a chvatem
- všechny děti mají v MŠ stejné postavení, žádné z nich není zvyhodňováno nebo znevýhodňováno
- nikdo není zesměšňován, ani podceňován
- volnost a svoboda dětí je dobře vyvážená s nezbytnou mírou omezení, vyplývající z nutnosti dodržovat v MŠ potřebný řád
- pedagogický styl učitelek je podněcující, počítá s aktivní účastí a samostatným rozhodováním dítěte
- s dětmi není zbytečně manipulováno, nejsou zbytečně organizovány
- nepodporuje se nezdravá soutěživost
- pedagog se vyhýbá negativním slovním komentářům a podporuje děti v samostatnosti, dostatečně chválí a pozitivně hodnotí
- ve vztazích mezi sebou a dětmi pěstuje vzájemnou důvěru, toleranci, ohleduplnost, zdvořilost, solidaritu, vzájemnou pomoc a podporu, učitelka se chová důvěryhodně a spolehlivě
- dětem se dostává jasných a srozumitelných pokynů, třída je vedena ke vzájemnému přátelství
- pedagog se věnuje neformálním vztahům ve třídě a nenásilně je ovlivňuje prosociálním směrem
- prostorové uspořádání třídy vyhovuje skupinovému i individuálním činnostem
- hračky jsou umístěny tak, aby je děti dobře viděly, mohli si je sami brát a uklízet
- pedagogové pečují o to, aby děti měly dostatek tekutin po celý den, snaží se o maximální pitný režim všech dětí
- pedagogové se plně věnují dětem a jejich vzdělávání
- děti nachází potřebný klid, bezpečí a soukromí
- poměr spontánních a řízených činností je v denním programu vyvážený
- děti mají dostatek prostoru a času pro spontánní hru
- veškeré aktivity jsou vedeny tak, aby podněcovaly děti k vlastní aktivitě a experimentování, aby se zapojovaly do organizace činností a pracovaly svým tempem

- učitelky vytváří podmínky pro individuální, skupinové i frontální činnosti
- učitelky dostatečně dbají o soukromí dětí
- plánování činností vychází z potřeb a zájmů dětí, vyhovuje individuálním vzdělávacím potřebám a možnostem dětí
- pedagog zve ke spolupráci rodiče
- evaluační činnost učitelky je smysluplná, užitečná a z jejich výsledků vyvozuje závěry pro svoji další práci
- pedagogové dbají o svůj další odborný růst, soustavně se vzdělávají
- pedagogové se chovají a jednají profesionálně
- ve vztazích s rodiči se snaží o oboustrannou důvěru a otevřenost, jsou vstřícní a ochotní spolupracovat, spolupráce je na základě partnerství
- pedagogové sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, respektive rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět
- pedagogové pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji a učení, domlouvají se na společném postupu při jejich výchově a vzdělávání
- pedagog chrání soukromí rodiny a zachovává mlčenlivost o jejich vnitřních záležitostech, jednají s rodiči ohleduplně, taktně, diskrétně a s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi, nezasahují do života a soukromí rodiny

➤ Kritéria pro hodnocení provozních pracovníků:

- plní všechny své úkoly dané pracovní náplní
- dodržují organizační řády školy, pracovní dobu
- dětský nábytek, tělocvičné nářadí, zdravotně hygienické zařízení i vybavení pro odpočinek udržují čisté, zdravotně nezávadné, bezpečné a estetického vzhledu
- zahrada MŠ je dostatečně posekaná a upravená tak, aby umožnila dětem rozmanité pohybové i jiné aktivity
- všechny vnitřní i venkovní prostory MŠ splňují bezpečnostní a hygienické normy dle platných předpisů
- dětem je poskytována plnohodnotná a vyvážená strava, je zachována skladba jídelníčku, dodržována zdravá technologie přípravy pokrmů a

nápojů, děti mají dostatek tekutin, mezi jídly jsou dodržovány vhodné intervaly, děti se nenutí do jídla

- je zajištěn pravidelný rytmus a řád, který je dostatečně flexibilní, respektuje potřeby dětí a aktuální situaci
- pracovníci se sami chovají podle zásad zdravého životního stylu, jsou dětem vhodným vzorem
- s dětmi se zbytečně nemanipuluje, zbytečně se neorganizují
- zaměstnanec se vyhýbá negativním slovním komentářům a podporuje děti v samostatnosti, dostatečně chválí a pozitivně hodnotí
- spolupracují s ředitelem a vedoucí učitelkou MŠ, učitelkami, zřizovatelem a dalšími orgány státní správy a samosprávy, aktivně se podílí na nadstandardních aktivitách a akcích školy
- zaměstnanci školy jednájí, chovají se a pracují profesionálně
- ve vztazích mezi zaměstnanci a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění a respekt
- zaměstnanci sledují konkrétní potřeby dětí respektive jejich rodin a snaží se jim porozumět a vyhovět
- zaměstnanci chrání soukromí rodiny, a zachovávají potřebnou mlčenlivost o vnitřních záležitostech rodiny

➤ Plán kontrolní a hospitační činnosti:

- připravenost třídy, kontrola třídní dokumentace, citové působení na děti, adaptační režim
- kontrola třídní dokumentace, sledovat individuální přístup, spolupráce učitelek ve třídě, preferování osobního rozvoje dětí, organizace činnosti dětí, využívání metod a prostředků
- plnění úkolů z ročního plánu, tematické plánování, komplexnost výchovné práce, respektování osobnosti dítěte, spolupráce s rodiči
- sledovat úroveň společenských a hygienických návyků u dětí, působení učitelek, aktivizace a motivace dětí, nápaditost a podnětnost estetické úrovně interiéru, spolupráce s rodiči
- kontrola třídní dokumentace, rozvoj kladných sociálních vztahů, preferování osobnostního rozvoje dítěte, hodnocení výsledků dětí

- dodržování psychohygienických zásad, omezení nadměrné organizovanosti při činnosti s dětmi, připravenost dětí předškolního věku, individuální program, spolupráce učitelek
- kontrola třídní dokumentace, plnění úkolů z ročního plánu a plánování, motivace a aktivizace dětí, osobnost pedagoga, nápaditost práce. Dodržování bezpečnosti
- uplatnění individuálního přístupu, zájem dětí o činnosti, naplňování specifických cílů, rozvoj kladných sociálních vztahů a tolerance
- vytváření spontánních aktivit a řízených činností, komplexnost výchovné práce, úroveň spolupráce s rodiči, informační systém
- komplexnost výchovné práce, dodržování psychohygienických zásad, kontrola třídní dokumentace, neformální hodnocení výsledků práce dětí

➤ Pedagogická evaluace:

- Hodnocení probíhá:
 - ve vztahu k dítěti (kvalita individuálního rozvoje a učení)
 - ve vztahu k pedagogům (hodnocení kvality jejich práce)
 - ve vztahu k sobě (sebehodnocení kvality pedagogické práce i řídicí práce)
 - Metody hodnocení a evaluace:
 - pozorování, opakované pozorování
 - rozhovor s dětmi a rodiči, konzultace s ostatními odborníky
 - diskuse
 - rozbor herních aktivit dětí
 - rozbor procesu učení a jazykového projevu
 - analýza prací a výtvorů dětí
 - rozbor osobní dokumentace dítěte
 - sociometrické metody (rozbor chování a jednání ve skupině, vztahy, postavení dítěte ve skupině atd.)
 - analýza vlastní pedagogické aktivity
 - Předmětem evaluace je:
 - vzdělávací proces jako celek (ŠVP)

- vzdělávací proces ve třídě (TVP)
- každodenní pedagogický proces pedagoga ve vlastním pedagogickém procesu

➤ Školní vzdělávací program:

- cílem evaluace je vytvoření vhodných podmínek a zkvalitnění celého klimatu školy jak uvnitř, tak v působení školy navenek. Vždy slouží především dítěti.

➤ Evaluační otázky vypracované dle RVPPV:

Záznam evaluace ŠVP 1. část

školní rok:

Název ŠVP:

Je obsah ŠVP v souladu s RVPPV?	
Je v něm přihlíženo k rámcovým cílům vzdělávání?	
Respektuje všech pět oblastí vzdělávání?	
Je v něm přihlíženo k věcným podmínkám vzdělávání dle RVPPV?	
Vybavení školy (prostory, nábytek, hračky, zahrada)	
Životospráva dětí (skladba jídelníčku, volný pohyb dětí venku i ve škole, spánek)	
Psychosociální podmínky (vzájemná důvěra, tolerance, kamarádství ve třídě)	

Organizace (vyváženost spontánních a řízených činností, zohlednění osobního soukromí dítěte, skupinové a individuální činnosti)	
Řízení školy (vymezení pravomocí, úkolů a povinností pracovníků, spolupráce Pedagogického sboru jako týmu, funkční plánování chodu školy, využití zpětné vazby)	
Spoluúčast rodičů (podpora rodinné výchovy, informovanost rodičů pedagogem, Poradenský servis pro rodinu, podíl rodičů na výchově a životě školy)	
Jsou v plánu konkretizovány formy a metody vzdělávací činnosti u dětí?	
Odpovídá konkrétním podmínkám školy?	
Počítá se v něm s vnějšími partnery? (zřizovatel, státní správa, ZŠ, odborná veřejnost)	
Umožňuje realizovat prožitkové učení ve třídě?	
Je jeho součástí průběžné vyhodnocování vzdělávání?	
Podporuje tvořivost pedagogů?	
Je v něm dán prostor pro rozvoj individualizace vzdělávání?	

Záznam evaluace ŠVP 2. část

Závěry pro další vzdělávací činnost školy a třídy:

Návrh a ptačení pro funkčnost plánování a přímé vzdělávací činnosti:

Hodnocení vypracoval:

Datum:

➤ Třídní plán:

- cílem evaluace tematických celků a podtémat je dosáhnout efektivního vzdělávacího procesu ve třídě v součinnosti s rodiči ke spokojenosti dětí s vytvořením podnětného a laskavého prostředí

Evaluační otázky vypracované dle RVPPV:

Záznam evaluace témat (podtémat) – dvouměsíčních a týdenních plánů:

Téma:

Školní

rok:

Podtéma:

Datum:

Bylo téma pro děti zajímavé? Splnilo záměr pedagoga?
Umožnilo téma naplňovat specifické cíle ze všech pěti interakčních oblastí?
Splnilo téma požadavek na pestrost a vyváženost činností?
Splnilo téma požadavek na rozvoj osobnosti dítěte a jeho schopností učení?
Plnilo téma požadavek na realizaci hodnotového cíle?
Plnilo téma požadavek na děti projevovat se jako samostatné bytosti?
Plnilo téma záměr docílit součinnost s rodiči?
Akce:
Náměty na příští téma:

Projevená přání dětí:

➤ Denní vzdělávací činnost:

- Cílem evaluace vzdělávacího procesu je dosáhnout u dětí, aby byly co nejvíc samostatné (sebevědomé, sebejisté, s vlastním úsudkem, schopné dívat se kolem sebe, uvažovat a tvořivě myslet a jednat). Umět se přizpůsobit, být zodpovědný, ochotni nejen přijímat ale také dávat, být citlivý k potřebám druhého. Schopni dále se rozvíjet, učit se všemu co budou v životě potřebovat, aktivně čelit problémům které život přináší. Citově bohaté se smyslem pomáhat mladším a ohroženým jedincům. Vytvořit prostředí pohody, důvěry, přátelství a pěkných vztahů mezi dětmi navzájem a mezi dětmi a kolektivem mateřské školy i mezi školou a rodinou. Získat rodiče pro společné působení na děti, umožnit jim individuálním přístupem realizovat své požadavky, potřeby a přání. Přistupovat k rodičům s pochopením a porozuměním.

Evaluační otázky vypracované dle RVPPV:

Záznam evaluace denní vzdělávací činnosti:

Jméno učitelky:

Datum:

Po	Út	St	Čt	Pá	Byly realizovány hlavní cíle vzdělávání
					Cíl rozvojový (rozvíjení dítěte a jeho schopnosti učit se)
					Cíl hodnotový (osvojení si základů, na kterých je postavena naše

					společnost)
					Cíl postojový (získání osobní samostatnosti a schopnosti projevovat se jako samostatná osobnost, působící na své okolí)
					Bylo zapojeno všech pět oblastí vzdělávání specifickými cíli?
					Byla dětem nabídnuta možnost výběru činností?
					Byla zajištěna vazba na rodinu?
					Byly vyváženy spontánní a řízené aktivity?
					Měli činnosti charakter her?
					Byly děti aktivní?
					Byly děti respektovány:
					Vývojové potřeby dětí?
					Emocionální potřeby dětí?
					Individuální možnosti dětí?
					Byla provedena vhodná organizace činností?
					Byly pomůcky pro děti zajímavé, zaujaly děti?
Poznámky, možné závěry a hodnocení:					

Nabídka denních činností dětem:

Téma:

Datum:

Spontánní činnosti	Částečně řízené činnosti	Řízené činnosti

Doporučení pro děti a rodiče:

3. Koncepce rozvoje a řízení MŠ

- Vytvářet takové prostředí, aby děti MŠ rády navštěvovaly, těšily se na ostatní děti a pedagogické pracovníky.
 - prostředí MŠ by mělo být zajímavé, podnětné a na tom by se měly podílet i děti se svými kresbami, výrobky, novými nápady, důležitá je tvořivost učitelek.
 - atmosféra v MŠ má být taková, aby děti cítily bezpečí, lásku a vlídný přístup učitelky, která je jim po všech stránkách vzorem.
- Dbát na pozvolný, nenásilný přechod z rodinného prostředí do kolektivu MŠ.
 - umožnit rodičům krátkodobý pobyt s dítětem v MŠ před jeho nástupem do školky.
 - pohovor s rodiči o jeho individuálních potřebách.
- Kvalitně, všestranně připravovat děti do 1. Třídy základní školy.
 - přiměřené znalosti, rozhodování, sebeobsluha
 - bezproblémově se sžít s novým kolektivem
 - návštěva předškoláků v 1. třídě ZŠ
 - pohovory mezi učitelkou MŠ a učitelkou na základní škole
 - po výskytu problémového dítěte, po vzájemné dohodě rodičů, MŠ a ZŠ zajistit návštěvu okresní pedagogicko- psychologické poradny.
- Podporovat rozvoj pohybových dovedností, zlepšovat tělesnou zdatnost a vést děti k zdravým životním návykům.
 - sebeobsluha, otužování, ochrana osobního zdraví
 - chodit s dětmi na procházky, zajistit kurz plavání
 - často pobývat na školní zahradě, kde mají děti dostatek volnosti a pohybu

- umožňovat lokomoční činnosti, zdravotně zaměřené činnosti, hudebně pohybové hry a jiné
- Respektovat osobnost dítěte, jeho individuální potřeby.
 - vést dítě k získání osobní samostatnosti
 - posilovat jeho zdravé sebevědomí
 - vést dítě k poznání, že může jednat samostatně, ale že za své jednání zodpovídá
 - při každé příležitosti dítě pochválit a naopak naučit přijmout prohru a povzbudit ho do další činnosti
- Rozvíjet řeč a komunikační dovednosti.
 - mluvní projev, vyjadřování a na druhé straně naslouchání, vnímání
 - rozvíjet myšlenkové operace, představivost a fantazii
 - u dětí s vadami řeči zajišťovat spolupráci s logopedickým centrem, případně i s pedagogicko- psychologickou poradnou
 - zavést výuku cizího jazyka (Angličtina), dle zájmu rodičů a dětí, formou her a zábavy
- Utvářet a posilovat vztahy mezi dětmi a dospělými, udržovat dětská přátelství.
 - vstřícná komunikace, ohleduplnost
 - porozumění, tolerance
 - společenské hry, prosociální aktivity
 - učit děti řešit neshody domluvou, nepřipouštět násilí
- Uplatňovat základní společenské návyky ve styku s dospělými i s dětmi, chovat se slušně a zdvořile.
 - zdravit, poprosit, poděkovat
 - vážit si práce a úsilí ostatních dětí a dospělých
 - šetřit materiálními hodnotami
 - poznávat svět kultury a umění
 - poznávat rozdíly města a vesnice
 - pořádat besídky

- překonávat ostych při vystupování, hlasitý, srozumitelný projev
- rozvíjet slovesné, výtvarné, hudební a dramatické dovednosti
- Děti vést ke kladnému vztahu k přírodě, vnímání světa lidí a světa přírody. Zdůrazňovat důležitost ochrany životního prostředí.
 - získávat znalosti o zvířatech, stromech, počasí atd.
 - pracovat s přírodními materiály
 - vytvářet vztah k místu a prostředí, ve kterém dítě žije. Poznávat i jiné kultury a prostředí.
 - rozvíjet pocit sounáležitosti s živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi
 - umožňovat dětem pěstelské a chovatelské činnosti
- Zvýšit spolupráci MŠ s rodiči
 - častější aktivity rodičů s dětmi v MŠ
 - častější pohovory s rodiči, poznat rodinné prostředí ve kterém dítě vyrůstá
- Zlepšit stravovací návyky dětí
 - více celozrnného pečiva, ovoce a zeleniny, možno i z vlastní školní zahrady
 - dostatek tekutin
- Podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků.

4. Vzdělávací část ŠVP Duhový svět

4.1. Témata

- **Jablíčka na jednom stromě.**

Podtémata: Naše mateřská školka

Pohoda, klid, bezpečí

Pojď si se mnou hrát

- adaptace na MŠ, seznamování s kamarády, se zaměstnanci, s prostory, se svojí značkou, základními pravidly chování, posilování prosociálního chování a postojů ve vztahu k druhým i k okolí, hledání pravidel soužití, možnost vlastního rozvoje atd.

➤ Ahoj, to jsem já a kdo jsi ty?

Podtémata: Moje tělo

Co všechno dovedu

Každý je trochu jiný

- ochrana zdraví, porovnání rozdílů, psychická i tělesná pohoda, poučení o možných nebezpečích, hygiena, vhodné oblékání, stolování, úklid, otužování, ohleduplnost k druhým, pomáhat mladším ale i dospělým, poznávání a využívání svého těla, sebeobsluha atd.

➤ Každý někoho má.

Podtémata: Rodina

Přátelé, kamarádi

Místo kam patřím, kde žiji

- význam a struktura rodiny, citové projevy, teplo domova, porovnání odlišnosti prostředí, respektování ostatních okolo sebe, uvědomovat si svoji identitu, radost ze společných her, vývoj člověka a kultura, vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem a přírodou atd.

➤ Svět plný překvapení.

Podtémata: Zeměkoule

Hvězdná obloha, nebeská znamení

Věci kolem nás

- rozvoj smyslů, poznávání různorodosti materiálů, početní představy, ochrana a poznávání krás přírody, živá a neživá příroda, rozvoj povědomí

že Země je součástí vesmíru, ohlédnutí do minulosti, rozvoj fantazie, představivosti, zkoumání, odhalování podstatných znaků,

➤ Máme rádi zvířata.

Podtémata: Domácí zvířata

Lesní zvířata

Exotická zvířata

- způsob obživy, prostředí ve kterém žijí, význam pro přírodu, užitek pro člověka, způsob rozmnožování, jejich mláďata, rozlišení velikosti tvarů a barev, síly, rozdíl mezi srstí peřím kůží atd., význam ochrany zvířat

➤ Přišlo jaro do vsi.

Podtémata: Probouzející se příroda

Roční koloběh

Velikonoce

Apríl

- hlavní znaky, barvy vůně, pěstitelské práce, setí, klíčení, sázení, práce na zahradě, pučení, vytváření pěkného a upraveného prostředí, rozvoj povědomí o svátcích jara, lidové slavnosti, vystoupení pro veřejnost, význam vody slunce a vzduchu, pozitivní pohled na život, vtip atd.

➤ Téma: Léto, co jsi nám přineslo?

Podtémata: Tajemství, kouzla- sv. Jan

Cestování, výlety

Otužování, plavání

- rozvoj letních sportů, turistiky, posezení u táboráku, pobyty v přírodě, objevování okolí vesnice, průzkum dalších míst, rozvoj smyslů, sběr bylin, pozorování přírody, rozlišování zvuků v přírodě, vytváření kladného vztahu k vodě (plavecký, předplavecký výcvik) atd.

➤ Podzime, podzime, už zase nosíš deště!

Podtémata: Počasí

Ovoce a zelenina

Odvaha a nebojácnost

Zavírání lesa

Mikuláš

- proměny, listnaté a jehličnaté stromy a jejich plody, keře, lesy a sady, čištění lesa, sběr přírodních materiálů, sklizeň ovoce a zeleniny, ochutnávky jednotlivých druhů, využití v kuchyni, význam lidské práce pro přírodu, vhodné oblékání, ochrana před onemocněním, houbaření, pouštění draka, změny počasí, pověst o sv. Martinovi, o sv. Barboře

➤ Krásy paní Zimy.

Podtémata: Očekávání

Vánoce

Řemesla

Karneval

Zimní radovánky

- očekávání nadílky, náboženské zvyky, pokoj a mír, chystání dárků, vánoční posezení, návštěvy přátel, ruční práce, přípravy na karneval, rozvoj zimních sportů, vhodné oblékání, návštěva kulturních vystoupení atd.

4.2. Očekávané výstupy

- zvládnout sebeobsluhu, uplatňovat základní hygienické a zdravotně preventivní návyky

- odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich podpory
- uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory, postoje a vyjadřovat je
- rozhodovat o svých činnostech
- odpovídat za sebe a své jednání ve známých a opakujících se situacích
- vyjádřit souhlas i nesouhlas v situacích, které to vyžadují
- odhadovat na co stačí a co zvládne, postupně si uvědomovat své nedostatky, přiznávat si chybu
- přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a kontrolovat ji, dokončit co započalo
- poslouchat a plnit smysluplné pokyny a slovní příkazy, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti, přistupovat na vyjasněná a pochopená pravidla
- zorganizovat hru
- uvědomit si příjemné a nepříjemné citové prožitky, rozlišovat citové projevy v důvěrném a cizím prostředí
- prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí, snažit se ovládat svá afektivní chování
- být citlivé k živým bytostem, k přírodě, k věcem
- naučit se lásce k přírodě a uplatňovat nabitě vědomosti při její aktivní ochraně
- uvědomovat si sám sebe jako součást přírody a chápat přírodu jako základní prvek lidského bití
- navazovat kontakty s dospělým, kterému je dítě svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho
- přirozeně a bez zábrán komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství
- odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná

- uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je
- chápat, že všichni lidé mají stejnou hodnotu, přesto že je každý jiný, že osobní odlišnosti jsou přirozené
- uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého, přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikty dohodou
- odprosit se od nepříjemných projevů sobectví vůči jinému dítěti, spravedlivě se s ním dělit o hračky, pomůcky, pamlsky
- vnímat, co si druhý přeje a potřebuje, vycházet mu vstříc
- bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování či ponižování
- chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc
- uplatňovat základní společenské návyky ve styku s dospělými i s dětmi
- pochopit, že každý má ve společnosti svoji roli, podle které je třeba se chovat
- začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti
- adaptovat se na prostředí školy i na jeho běžné poměry
- vyjednávat s dětmi i s dospělými, domluvit se na společném řešení
- utvořit si základní dětskou představu o tom, co je dobré a co špatné, co se smí a co se nesmí
- odmítat společensky nežádoucí chování
- dodržovat pravidla her a jiných činností
- zacházet šetrně s hračkami a pomůckami

4.3. Vzdělávací cíle

- podporovat tělesný rozvoj a zdraví dítěte, jeho osobní spokojenost a pohodu
- systematicky rozvíjet řeč dítěte
- cvičit schopnosti a dovednosti, které dítěti umožňují a usnadňují proces jeho dalšího rozvoje a učení

- podporovat stále dokonalejší chápání okolního světa a dětské radosti z rozšiřujících se možností zasahovat do jeho dění
- motivovat k dalšímu poznávání, podporovat chuť k učení, zájmu poznávat nové a neznámé, porozumět věcem a jevům kolem sebe
- rozvíjet schopnost přemýšlet a rozhodovat se
- rozvíjet všechny poznávací a kreativní schopnosti dětí, jejich fantazii, zájmy a nadání
- přispívat k elementárnímu dětskému chápání vývoje, pohybu a proměn
- rozvíjet schopnost dítěte přizpůsobit se, reagovat na změny a vyrovnat se s nimi
- poskytovat možnosti poznávat hodnoty, jako je nedotknutelnost lidských práv, ochrana životního prostředí, individuální svoboda, stejná hodnota a rovnost všech lidí, solidarita se slabšími, péče o druhé a ohled na jiné, hodnoty spojené se zdravím, životem a životním prostředím a důstojnými vztahy mezi lidmi
- přispívat k předání kulturního dědictví, jeho hodnot
- rozvíjet schopnosti komunikovat, spolupracovat, spolupodílet se na činnostech a rozhodnutích
- vést děti k sociální soudržnosti, připravovat je na život v multikulturní společnosti
- rozvíjet poznávání sama sebe, vlastních zájmů
- vytvářet příležitosti k rozvoji sebevědomí a získání sebedůvěry
- vést děti k zájmu podílet se na společném životě a činnostech ve škole i v rodině
- vzdělání vždy vázat jednak k obecným potřebám daných věkem, jednak k individuálním potřebám a možnostem jednotlivých dětí
- vzděláváním zasahovat celou osobnost dítěte, vše vzájemně provázat a propojit
- vzdělání bude vznikat na základě interakce s okolím, na základě prožité zkušenosti
- ke vzdělávání poskytnout vhodné prostředí, podnětné, zajímavé, bohaté
- spontánní a řízené aktivity vyvažovat

- specifickou formou předškolního vzdělávání didakticky zacílit činnosti, které budou pedagogem přímo nebo nepřímo motivované a budou probíhat zpravidla v menší skupině nebo individuálně
- předškolní vzdělávání uskutečňovat ve všech příležitostech, které se v průběhu dne v MŠ naskytou
- denní součástí pedagoga bude tvořivě improvizovat, pružně a citlivě reagovat na okamžitou situaci

4.4. Cíle konkrétní

- naplňují se konkrétními činnostmi
- cíle, které je nutno strukturovat, uspořádat
- cíle, jejichž prostřednictvím je realizována základní vzdělávací činnost v MŠ
- vzdělávací cíle

4.4.1. Dítě a jeho tělo (oblast biologická):

➤ Očekávané výstupy:

- zachovávat správné držení těla
- zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí
- koordinovat lokomoci a další pohyby a pohyby těla, sladit pohyb
- vědomě napodobit jednoduchý pohyb a přizpůsobit jej podle pokynu
- ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů
- ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku
- zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony
- pojmenovat části těla, některé orgány, znát jejich funkce, mít povědomí o těle a jeho vývoji, znát základní pojmy užívané ve spojení s pohybem a sportem
- rozlišovat co prospívá zdraví a co mu škodí, chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých

- mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc
- zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji

➤ Důležité zásady:

- denní režim vyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- dostatečně respektovat individuální potřeby dětí
- neomezovat samostatnost dítěte při pohybových činnostech, dostatek příležitostí k pracovním úkonům
- respektovat rozdílné tělesné a smyslové předpoklady a pohybové možnosti jednotlivých dětí
- znát zdravotní stav a zdravotní problémy dítěte
- neomezovat spontánní pohybové aktivity, vyvarovat se nepravidelné málo rozmanité či jednostranné nabídky pohybových činností
- poskytnout dostatek řízených pohybových aktivit vedoucích k osvojení nových pohybových dovedností
- zvolit vhodné prostory pro pohybové činnosti a vhodnou organizaci z hlediska bezpečnosti dětí
- uplatňovat vhodné cviky a činnosti, vhodné oblečení při pohybových činnostech
- poskytnout dostatek elementárních informací o lidském těle, o jeho růstu a vývoji, o funkcích některých částí orgánů, o zdraví a možnostech jeho ohrožení, o způsobech ochrany zdraví a bezpečí
- dostatečně vybavit prostředí, vhodně vybavené náčiním, nářadím, dostatečně využívat vybavení a další možnosti

➤ Obsahová náplň činností vedoucích k cílům:

- dechová cvičení
- relaxace
- chůze - zdokonalovat vzpřímenou chůzi se vzpřímeným držením těla, se správným postavením hlavy, učit děti chodit po šikmé ploše a po zvýšené rovině s využitím různých druhů chůze (dlouhý krok, ve výponu...), cvičit

- chůzi s orientací v prostoru s překážkami a změnou délky kroku, chůze s překračováním čáry a nízké překážky, chůze po schodech nahoru a dolů
- běh – vést k technicky správnému běhu, k pravidelnému dýchání a orientaci v prostoru, využívat běhu při honičkách, běh za vedoucím dítětem se změnami směru, střídat běh a chůzi na zvukové či zrakové signály, zvládat běhy k určitému cíli na 20 m z vysokého startu, běh ve dvojicích (trojicích, zástupu, kruhu), učit pohotovému výběhu na smluvený signál
 - skok – vést děti ke koordinovanému využití dynamické síly nohou se zapojením celého těla, učit poskoky na místě (snožmo, z místa na místo, s otočením), užit přeskočit nízkou překážku z místa i z běhu, učit seskok z vyšší roviny do dřepu s pomocí i bez pomoci na měkkou podložku, učit krok poskočný z místa, skok do dálky z místa se souhybnými pohyby paží
 - lezení – zdolávat překážky lezením, lezení v podporu dřepmo v rovině i šikmé ploše, plazení po břiše pod nízkou překážkou, plazení po lavičce přitahováním soupaž sunem v lehu na břiše, plynulé překonávání překážky přelézáním (slézáním, podlézáním proudem za sebou, prolézat tunelem), správně provádět skluz v sedu i lehu, učit správně vystupovat a sestupovat po žebříku se střídavým uchopením rukama
 - házení – učit správnému nápřahu a mrštění paže horním obloukem, správnému postavení nohou a jemné koordinaci pohybů, učit prstovému držení míče, cvičit reakci na pohybující se míč, koulet míč k danému cíli jedno i obouruč, vyhazovat lehký míč do výšky, učit házet horním obloukem, přehazovat přes překážky, házet míč do koše, učit chytání míče po odrazu ze země, chytat míč koulející se po šikmé ploše
 - akrobatická cvičení – vést k obratnosti, pohotovosti, cvičit sílu, pohotové přechody ze stoje do různých poloh na povel, stoj na jedné noze s krátkou výdrží (pohyby volné nohy vzad, vpřed, poskoky na jedné noze), otáčení okolo výškové osy drobným během, plynulé převaly (sudy), kotoul vpřed s dopomocí
 - hudebně pohybová cvičení – rytmizovat čtvrté doby hrou na tělo při chůzi (běhu, v postojích), chůze v 2/4 taktu (3/4 taktu), dodržování změn

tempa chůze podle hudby, dodržovat změny směru běhu, provádět zátočky jednotlivě i ve dvojicích, zvládnout spontánní běh ve $\frac{3}{4}$ taktu, střídat chůzi a běh (zrychlovat a zpomalovat, plynulý přechod z chůze do běhu a naopak), učit děti běh poskočný v daném rytmu, střídat chůzi a běh s vyjádřením změn melodie a dynamiky hudby (vyjádřit pomlku nehybností), spojovat zpěv a hudebně pohybové hry s rytmizací a hrou na tělo, upevňovat dovednost pohybem reagovat na zvuk určitého hudebního nástroje

- zimní sporty – podporovat sáňkování, koulování, klouzání, lyžování
- rozvoj a užívání všech smyslů, manipulační činnosti – rozvíjet hudební sluch dětí, zdokonalovat rozlišovací schopnosti, rozlišovat a napodobovat hudební zvuky, procvičovat jemnější rozlišovací schopnost sluchu v rozeznání výšky, intenzity a délky trvání různých zvuků a tónů, vést děti k rozlišování výraznějších rozdílů v dynamice, výšce a délce hraných motivů a tónů, rozlišovat základní dynamický kontrast tiše- hlasitě, v mluvě a zpěvu a ve zvucích kolem nás, poznat známou píseň podle předebrané melodie, zazpívaného úryvku, sluchově rozlišovat skladby různého tempa, při manipulaci s předměty rozlišovat tvary a velikosti a učit se je pojmenovávat, vést k výběru předmětů na základě barvy (velikosti, tvaru), odhadovat počet předmětů pomocí zrakového vnímání, rozlišovat známé druhy zeleniny a ovoce podle chuti (vůně, vzhledu)
- manipulační činnosti – rozvíjet drobné svalstvo ruky při mačkání papíru (vytrhávání do tvaru, skládání papíru), seznamování s technikou lepení a s lepidlem, dbát na čistotu, sledovat pečlivost při samostatné práci, seznámit děti s technikou stříhání a s nůžkami, vést k bezpečnosti při práci s nůžkami, seznamovat děti s technikou lámání (nalamování dřívěk), vést je k používání základních pracovních nástrojů (kladívko, kleště...), seznamovat děti s tvarováním staniolu a vytvářením předmětů z kovových materiálů, sledovat koordinační činnost (ruce, zrak), vést k osvojení grafické techniky (křída, rudka, fix, tužka...) a s malířskou technikou, umět zacházet s barvou (vyplňovat plochu, uplatnit krycí

- vlastnosti barvy, roztírat prstem, dřívkem, rozfoukávat...), učít děti malovat štětcem bohatě nasyceným barvou, využívat celou plochu papíru, pracovat velkými i malými štětci dle potřeby, vést děti k poznávání modelovacích vlastností modelovací hmoty a vytvářet základní dovednosti a návyky (mačkání, hnětení, válení, dělení na části), učít zvládnout základní krouživý pohyb rukou při modelování koule mezi dlaněmi nebo mezi dlaní a podložkou, vyvinout stejnoměrný tlak při modelování válečku či kužele, zplošťovat kouli dlaní (ohýbat, vytahovat okraje placky prsty, přilepit drobné detaily, vytvářet předměty vyhloubením z koule, vtlačováním palců, vytahováním prsty),
- zdravotně zaměřené činnosti – vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová cvičení
 - konstruktivní a grafické činnosti – vést k manipulaci s konstruktivními stavebnicemi, graficky zaznamenávat pohyb vedoucí ze zápěstí (vertikální a horizontální linie a smyčky), graficky zaznamenávat pohyb vedoucí z prstů a dlaně (obloučky, lomená linie, vlnovka, ležatá osmička), vytvářet stavby řazením vedle sebe, vytvářet prostorové celky, vést děti k osvojování různých technik konstruování
 - pracovní úkony – pozorovat a pomáhat při sklizni ovoce, zapojit děti do úklidu zahrady, zvyšovat nároky na pořádek ve věcech, vést děti k samostatnému úklidu, umět pomáhat jeden druhému při přípravě materiálu či úklidu po malování, samostatně ukládat a skládat oděv a obuv, učít se překládat přikrývku a protřepat polštář
 - poznávání lidského těla – učít se poznávat a pojmenovávat části lidského těla i jejich některé funkce, mít ponětí o těle a o jeho vývoji
 - ochrana zdraví, zdravé životní návyky – vést děti k ochraně svého zdraví a k ochraně před úrazem, význam pohybu a sportu pro zdraví, otužování, správné oblékání, mytí rukou, správná strava
 - ochrana zdraví a bezpečí, kde hledat pomoc – upozorňovat na nebezpečí silničního provozu, osvojovat si základní pravidla chování na ulici, upozorňovat na nebezpečí ohně a na nebezpečí které nám hrozí při pobytu venku, Upozorňovat na nebezpečné lidi i zvířata

4.4.2. Dítě a jeho psychika (oblast psychologická):

4.4.2.1. Jazyk a řeč:

➤ Očekávané výstupy:

- správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci
- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách
- vést rozhovor a naslouchat druhým, porozumět slyšenému
- domluvit se slovy i gesty, improvizovat
- formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat
- učit se nová slova a aktivně je využívat
- naučit se z paměti krátké texty, sledovat a vyprávět příběh či pohádku
- popsat situaci (skutečnou, dle obrázku)
- chápat slovní vtip a humor
- sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech
- utvořit jednoduchý rým
- poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma, antonyma
- rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, oznámení nebezpečí) a porozumět jejich významu
- sledovat očima zleva doprava
- poznat některá písmena a číslice, popřípadě i slova
- poznat napsané své jméno
- projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo

➤ Důležité zásady:

- prostředí komunikačně bohaté, neomezovat komunikaci mezi dětmi ani mezi dospělými
- dostatek příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte a silná motivace k nim
- správný jazykový vzor

- nevytvářet komunikační zábrany (necitlivé donucování dítěte k rozhovoru)
- časově a obsahově přiměřeně používat audiovizuální techniku, nabízet vhodné programy
- dostatek pozornosti věnovat dovednostem předcházejících čtení a psaní
- volný přístup ke knížkám, široká nabídka literatury

➤ Obsahová náplň činností vedoucích k cílům:

- správná výslovnost, zřetelnost řeči, gramatická stavba jazyka – jazykové chvilky (gymnastika mluvidel, dechová cvičení, artikulační cvičení), správné kladení slovního a větného přízvuku, používat správný gramatický tvar, postupně u dětí vytvářet povědomí o gramatické správnosti, rozvíjet zájem dětí hrát si se zvukovou stránkou slov, správný vzor řeči dospělého, dbát na správný nádech a výdech při řeči, navozovat situace které podněcují ke slovní aktivitě a napomáhají správné výslovnosti, rozkládání slov na slabiky a naopak, vést děti k přiměřeně hlasitému a zřetelnému projevu a odpovídajícímu tempu řeči, hry se slovy (doplňování chybějících slov ve větě, vytváření zdvořilostí, stupňování přídavných jmen, rýmování...)
- rozvíjení slovní zásoby a souvislého vyjadřování – zájem o slova (předměty, jevy a činnosti, pocity, přání) se kterými dítě přichází do styku, poznání a vymýšlení jednoduchých synonym (homonym, antonym), zvyšování používání přídavných jmen a sloves a ostatních druhů slov, zobecňování (pomocí konkrétních předmětů a obrázků), vytváření pojmů, společenské vyjadřování dětí (pozdravit, poprosit, poděkovat, rozloučit se, neskákat do řeči...), usilovat o to aby se děti byly schopny mezi sebou dorozumět (i mezi dospělými), samostatně formulovat vzkazy či na ně odpovídat, rozvíjet souvislé vyjadřování metodou popisu vyprávění či reprodukce, učit reprodukovat a dramatizovat známí text s pomocí učitelky, souvislé vyjadřování charakteristických vlastností předmětů (jevů, činností a jejich základních znaků), rozvíjet schopnost klást otázky a souvisle na ně odpovídat, samostatně se slovně vyjadřovat na určité téma, vyprávět to co slyšelo či

shlédlo, vést děti k uvědomění si rýmu, upozorňovat na rýmovaná slova (učit je chápat jednoduchá obrazná přirovnání v básních), připravovat literární chvílky (čtení na pokračování)

4.4.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace:

➤ Očekávané výstupy:

- vědomě užívat všech smyslů, záměrně pozorovat, všímat si nového nebo změněného
- záměrně se soustředit na činnosti a udržet pozornost
- poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- přemýšlet, vést jednoduché úvahy a to, o čem přemýšlí a uvažuje také vyjádřit
- zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů)
- vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušeností k učení
- postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí
- chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, chápat číselnou řadu...)
- chápat prostorové pojmy (vlevo, vpravo, nahoře, dole, uprostřed, za, nad, pod...) a elementární časové pojmy (teď, dnes, zítra, včera)
- nalézat nová řešení nebo alternativní k běžným
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim

➤ Důležité zásady:

- dostatek příležitostí k poznávacím činnostem založených na vlastní zkušenosti
- vyvarovat se předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- vyvarovat se příliš racionálnímu, hotovému a uzavřenému výkladu světa

- neomezovat prostor pro vlastní uvažování a uplatnění představivosti
- dostatek názornosti a prostoru pro rozvoj fantazie, pozor aby nepřevažovalo pamětní učení a mechanická reprodukce
- nezahlcovat děti podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- dostatek příležitostí a prostoru k experimentaci a samostatnému řešení konkrétních situací
- dostatek porozumění a ocenění úspěchu a úsilí
- dostatek času a prostředků pro spontánní hru

➤ Obsahová náplň vedoucí k cílům:

- přímé porovnání přírodních, technických a kulturních objektů – umět pojmenovat všechny prostory v MŠ i doma a znát jejich účel, upozorňovat na budovy a jejich technické řešení (sídliště, vesnice...), učit děti všimnout si během celého školního roku změn v přírodě a vytvářet tak příslušné poznatky, učit děti správně označovat přírodní jevy (slunce, mraky, déšť, sníh, led, mlha, duha, blesk...), rozlišovat stromy listnaté a jehličnaté (pozorováním zkoumat tvary a barvy listů, plodů, rozdíl mezi stromem a keřem), seznamovat děti s některými květinami, poznávat ovoce a zeleninu podle vzhledu (chuti, vůně)
- pozorování běžných objektů a jejich vlastností – seznamovat děti se surovinami a přibližovat jim jejich původ, při manipulaci a předměty označovat jejich rozměry, rozlišovat tvary a správně je pojmenovat, poznávat a pojmenovávat barvy, seznamovat děti s rozdílem předmětů co do hmotnosti (lehčí, těžší) a objemu, všimnout si jiných vlastností objektů (měkké, tvrdé, hladké...), seznamovat děti s jednoduchými zobecněními na základě společných znaků (stůl, židle- nábytek)
- konkrétní operace s materiálem, experimenty – přikládat různé předměty tak aby se navzájem kryly, vytvářet cesty v prostoru a sledovat předem danou cestu od jednoho bodu k druhému, používat vhodný termín na umístění daného souboru předmětů (stádo, družstvo, skupiny, hromada), vést k pochopení některých kvantifikátorů (všechny, žádný, každý...), pomocí přiřazování umět určit více (méně, stejně) prvků u 2-4

prvkových skupin), vytvářet soubory předmětů na základě předem vymezené vlastnosti, vytváření skupin předmětů na základě předem stanoveného počtu, ze dvou daných skupin předmětů vytvořit soubor na základě společné vlastnosti, rozhodnout o pravdivosti či nepravdivosti tvrzení, pomocí konkrétních předmětů a obrázků řešit problém, umět popsat vzájemnou polohu dvou i více objektů na základě vztahů (je, není, v na...), umět rozhodnout o vzájemné poloze dvou předmětů pomocí příslovců místa (před, za, pod, vedle, mezi, dál...), učit děti orientovat se v rovině a na přímce (na ploše papíru, stolu, magnetické tabuli...), určovat co je nahoře a co dole, postupně používat příslovce vpravo a vlevo

- smyslové hry, rozvoj a cvičení paměti a postřehu – vybavovat si říkadla podle prvního verše (ilustrace), uspořádat danou skupinu prvků na základě časové posloupnosti, ze dvou souborů předmětů vytvořit dvojice prvků a porovnáním určit stejné nebo rozdílné množství, umět poznat a jmenovat dopravní prostředky a znát jejich účel, postupně poznávat některé dopravní značky, vést k osvojení číselné řady, učit určovat počty předmětů
- hry podporující tvořivost, představivost a fantazii – uplatnit fantazii při rytmizaci a melodizaci, umět zpívat píseň na zvukomalebné slabiky, umět pohybově vyjádřit charakter skladby, při luštění hádanek podněcovat děti k pochopení obrazných přirovnání, umět samostatně reprodukovat a dramatizovat pohádku, učit děti tvořivě dokončovat začatý příběh, vést děti k vyjádření fantazijní představy, znázornit dopravní prostředky (květiny, předměty), umět výtvarně znázornit lidskou figuru (zvířecí figuru, prostředí), ztvárnit vlastní představy při modelování (vytrhávání, konstruování), vytvářet různé obrazce a vzory, seskupovat zajímavé kompozice, uplatňovat fantazii a cit pro prostor při vytváření složitějších architektonických celků ze stavebnic
- časové pojmy – učit děti rozlišovat a správně pojmenovat časové vztahy (ráno, odpoledne, večer) ve spojitosti s činnostmi, rozlišovat den i noc, seznamovat děti ve spojení s činnostmi pro ně výraznými postupně se

vztahy dnes-včera-zítřa, upozorňovat děti ve spojení s pozorováním změn v přírodě na typické znaky ročních období

4.4.2.3. Sebepojetí, city, vůle:

- viz. Cíle průběžné

4.4.3. Dítě a ten druhý (oblast interpersonální)

- viz. Cíle průběžné

4.4.4. Dítě a společnost (oblast sociálně kulturní)

➤ Očekávané výstupy:

- chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé
- porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých
- vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně naslouchat, sledovat se zájmem literární (dramatické, hudební) představení a hodnotit svoje zážitky
- zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik
- vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální
- viz. Cíle průběžné

➤ Důležité zásady:

- vyvarovat se nevhodným, pobízivým a nevkusným podnětům
- dostatek příležitosti k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, kultuře a umění
- všimnout si nevhodné komunikace a jednání mezi dětmi, nepřehlížet nežádoucí chování některých dětí řešit konflikty po zjištění příčin jejich vzniku
- podávat dětem informace jak se chránit před nebezpečím hrozícího od neznámých lidí

- neironizovat a neznevažovat úsilí dítěte
- Obsahová náplň činností vedoucí k cílům:
 - přípravy na realizaci společných zábav a slavností, posilování citového vztahu k mateřské řeči, seznamovat s národními písněmi (pohádkami, lidovými tanci, národními zvyky a tradicemi)
 - navozovat radostnou atmosféru při přípravě a v průběhu oslav
 - tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové podněcující nápaditost a tvořivost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu
 - umět spolu s učitelkou i formou kolektivní hry na ozvěnu zazpívat popěvky i říkadlové melodie, učit se reagovat na střídání sólistů a skupin při zpěvu
 - rozvíjet zručnost, představivost a fantazii dětí při společných hrách s pískem, konstruování...
 - receptivní slovesné, výtvarné, literární či dramatické činnosti (poslech pohádek, veršů, skladeb, dramatizací, divadelních scének)
 - setkávání s literárním, výtvarným, dramatickým a hudebním uměním mimo MŠ
 - hry zaměřené k pozorování a rozlišování různých společenských rolí a osvojování si společenských rolí, seznamování dětí s prací lidí a s její užitečností a významem pro ostatní
 - při hře naučit děti podřizovat osobní zájem zájmu většiny, umět zaujmout vedoucí úlohu ve skupině
 - hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí a jejich občanského života a práce
 - aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur

4.4.5. Dítě a svět (oblast environmentální):

- Očekávané výstupy:
 - orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí

- zvládat běžné činnosti a požadavky na dítě kladené i jednoduché praktické situace, které se doma i v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti
- uvědomovat si nebezpečí, se kterým se můžeme ve svém okolí setkat a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit
- osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi
- mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte
- vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý (jak svět lidí, tak i svět přírody)
- všímat si změn a dění v nejbližším okolí
- porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole
- mít povědomí o významu životního prostředí pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí
- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí
- vštěpovat dětem základní návyky, jak se v přírodě chovat ohleduplně, jak ji aktivně ochraňovat a snažit se si tyto návyky přenést i do budoucího života nejen v prostředí školy

➤ Důležité zásady:

- dostatek příležitostí vidět svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- podávat dostatečné s přiměřené informace, vyvarovat se nedostatečným, nepravdivým, nebo žádným odpovědím na otázky dětí
- nabízet mnohotvárné, rozmanité činnosti, dostatečně podnětné, pestré a dostatečně obměňovat prostředí

- vybírat a nabízet témata, která nejsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která nepřesahují přirozenou zkušenost dítěte a jsou pro dítě prakticky využitelná
 - vyvarovat se užívání abstraktních pojmů, předávání hotových poznatků
 - klást dostatečnou pozornost na prevenci vlivů prostředí, které mohou být pro dítě nezdravé a nebezpečné
 - dodržovat pravidla péče o zdravé prostředí v provozu MŠ
 - správný příklad dospělých
- Obsahová náplň úkolů vedoucích k průběžným cílům:
- přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí
 - aktivity zaměřené na získání orientace v obci, učit se orientovat v nejbližším okolí a upozorňovat děti na názvy významných budov a jejich účel
 - sledovat dění v obci a účastnit se akcí, které jsou pro děti zajímavé (vést děti k účasti na oslavách, přibližovat jim jejich význam)
 - poučit o možných nebezpečích a dítěti možných dostupných způsobech, jak se chránit (doprava, manipulace s předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, jevy, povodeň...), využít praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím
 - hry a aktivity na téma doprava, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích
 - přirozené i zprostředkované pozorování přírodního okolí, sledování rozmanitosti a změn v přírodě
 - práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií
 - kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
 - praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými druhy přírodnin a materiály ve svém okolí a jejichž prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi

- využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte k seznamování dítěte s elementárními a dítěti srozumitelnými reáliemi o naší republice
- pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů
- ekologicky motivované hrové činnosti (ekohry)
- smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené na péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí